

ISSN-1641-8107

SAPER

PISMO STOWARZYSZENIA SAPERÓW POLSKICH

Nr 1(78) 2023 WARSZAWA ROK XXIII

14 kwietnia 2023 r.
Uroczystości pod
Pomnikiem Sopera

Święto Wojsk Inżynieryjnych 14 kwietnia 2023 r.

Fot. Krzysztof Wydra

Kolegium Programowe kwartalnika SAPER: płk dr Jerzy Marczak – przewodniczący, płk dypl. Tadeusz Dzikowski, płk dr Wiesław Leszek Ząbek, płk mgr inż. Marian Kasperski, płk prof. Józef Marczak
Redaguje zespół: płk dr Wiesław L. Ząbek – redaktor naczelny, tel. (22) 6/870 544, kom. 661 220 353; płk mgr inż. Tomasz Bogucki – zastępca redaktora, mgr Tadeusz Ekiert – zastępca, redaktor techniczny; ppłk inż. Kazimierz Śmietana – członek redakcji; fotoreporter: Krzysztof Wydra
Adres Redakcji: ul. 11 listopada 17/19, 03-446 Warszawa, tel. 261 872 346; tel./fax biuro SSP: 261 872 489; e-mail: redakcja-saper@o2.pl, www.saper.com.pl
Wydawca: Stowarzyszenie Saperów Polskich. Pismo „Saper” jest biuletynem wewnętrznym SSP.
Przygotowanie do druku: PAT Nakład: 600 egz.
Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania zmian i skrótów w nadsyłanych materiałach. Artykułów nie zamówionych redakcja nie zwraca.
Materiały prosimy przysyłać na płytach CD lub bezpośrednio pocztą internetową: redakcja-saper@o2.pl
Zapraszamy na FB/StowarzyszenieSP

OD REDAKCJI

Prezentowany 1[78] 2023 numer „SAPER” rozpoczyna nowy rok bogaty – podobnie jak miniony – w przedsięwzięcia i wydarzenia z udziałem Stowarzyszenia, m. in.: Centralne Obchody Święta Saperów w Warszawie i Gozdowicach; Święta Stowarzyszenia Saperów Polskich [22 czerwca] w Kazuniu Nowym; uroczystości na Środkowej Wiśle związane z budową w sierpniu 1944 r. mostu stałego w m. Wielkolas [SKURCZA-WILGA]; wrześniowe uroczystości związane z uhonorowaniem bohaterów niosących pomoc Powstańcom Warszawskim, w sierpniu-wrzeźniu 1944 r. [Płyta Czerniakowska]; czy uczczenie Patronki Saperów Św. Barbary [4 grudnia], a które stały się współczesną tradycją naszego Stowarzyszenia. To tylko nieliczne przedsięwzięcia z bogatej w wydarzenia skarbnicy współczesnych tradycji oręża polskiego – realizowanych przez Zarząd Główny i terenowe struktury SSP. Ponadto, w aktualnym numerze SAPERA inaugurujemy 100-lecie utworzenia Oficerskiej Szkoły Inżynierii [6 czerwca 1923 r.] w Warszawie, a której tradycje przejęła nasza Alma Mater we Wrocławiu.

Redakcja ponawia prośbę o materiały, gdyż z powodu braku aktualnych informacji dotyczących życia i działalności terenowych kół SSP zmuszona jest w szerszym aspekcie sięgać do historycznych wydarzeń, przypominających chlubne tradycje oręża polskiego, w tym saperów polskich.

I tak w dziale:

Z KART HISTORII – Przypominamy tradycje wojskowego szkolnictwa saperów wstępnym artykułem „Szkolnictwo saperów okresu II Rzeczypospolitej”. 100. rocznica Oficerskiej Szkoły Inżynierii - **plk. dr. Wiesława Leszka Ząbka**. Zamieszczamy także obszerną relację **gen. bryg. dr. inż. Bogusława Bębenka** z uroczystości z dnia 13 kwietnia 2023 r. związanych z otwarciem wystawy pt. „80-lecie utworzenia 1 batalionu saperów” w Muzeum Regionalnym w Pułtusku oraz obchodami Święta Saperów miejscowego koła SSP.

TRADYCJE – Przypominamy największą bitwę Powstania Listopadowego – „Olszynkę Grochowską” stoczoną z wojskami rosyjskimi w obronie Warszawy i mało znaną „Operację Budziszynską” z kwietnia 1945 r., rzadko popularyzowaną z uwagi na bardzo duże straty jakie poniosła 2. AWP.

ROCZNICE – To relacja z obchodów „80-lecia utworzenia 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki” oraz zorganizowanej przez „Ogólnopolską Rodzinę Kościuszkowską” konferencji popularno-naukowej w Wesolej, w opracowaniu **gen. bryg. dr. Bogusława Bębenka**.

CHWAŁA SAPEROM - Zawiera relację z Centralnych Obchodów „Święta Saperów” w Warszawie i Gozdowicach /Siekierkach nad Odrą.

Z ŻYCIA KOŁ SSP – informujemy o działalności kół SSP z Elku, Włocławka i Chełmna.

SAPERSKIE FORUM – Relacje z posiedzeń Zarządu Głównego – **ppłk. Gabriela Wasilewskiego** i **plk. dypl. Grzegorza Misiaka** oraz tegoż autora z zebrania koła nr 1 SSP w Warszawie.

OKIEM REPORTERA – Felieton **plk. dr. Wiesława L. Ząbka** „Niechciane barwy...” Sięgamy również do Skarbnicy lokalnej historii kultywowanej przez naszego laureata „Złotego Pióra” **ppłk. Andrzeja Szutowicza** [badacza historii Drawna i rejonu Pomorza Zachodniego prezentowanych w wydawanym przez koło nr 21 SSP biuletynie KAWALIERA], zamieszczając wybrane fragmenty szerszego opracowania o twórcy „Marszu Saperskiego” II Korpusu PSZ na Zachodzie gen. Andersa – por. Janie Krzysztofie Markowskim.

JUBILEUSZE - To uhonorowanie 80-latków reprezentujących 1. Kompanię podchorążych OSWInż. rocznik 1961- 1964 na uroczystym spotkaniu, w dniu 14 kwietnia 2023 r. w Warszawie.

Redaktor Naczelny
dr Wiesław L. Ząbek

SPIS TREŚCI

OKŁADKA A – Centralne Obchody Święta Saperów	
OKŁADKA B – Centralne Obchody Święta Saperów	
OD REDAKCJI – SPIS TREŚCI	1
Z KART HISTORII	
100 lat szkolnictwa inżynierskiego - <i>Wiesław Ząbek</i>	2
Bitwa pod Budziszynem - <i>Wiesław Ząbek</i>	3
TRADYCJE	
Olszynka Grochowska - <i>Wiesław Ząbek</i>	4-5
CHWAŁA SAPEROM	
Centralne obchody Święta Saperów w Warszawie - <i>Wiesław Ząbek</i>	6-7
78 rocznica forsowania Odry - <i>Grzegorz Misiak</i>	8
Uroczystości w Czelinie	9
Z ŻYCIA KOŁ SSP	
Dzień Saperów w Pułtusku - <i>Bogusław Bębenek</i>	10-11
Dzień Saperów we Włocławku - <i>Andrzej Dukat</i>	12
Dzień Saperów w Chełmnie - <i>Wacław Malej</i>	13
Dzień Saperów w Elku - <i>Zdzisław Stola</i>	14
78. rocznica wkopania słupa granicznego w Czelinie - <i>Andrzej Dukat</i> ..	15
SAPERSKIE FORUM	
Posiedzenia Prezydium ZG SSP - <i>Gabriel Wasilewski</i>	16-17
Posiedzenie ZG SSP - <i>Grzegorz Misiak</i>	16
Walne zebranie członków koła nr 1 SSP - <i>Grzegorz Misiak</i>	17
Zamiast felietonu - Niechciane - <i>Wiesław Ząbek</i>	18
Kącik poetycki - Święto Saperów - <i>Wiesław Ząbek</i>	18
SAPERSKIE SPOTKANIA	
Wycieczka Koła Saper - <i>Jerzy Marczak</i>	19
JUBILEUSZE	
80-lecie absolwentów OSWInż. Wrocław - <i>Wiesław Ząbek</i>	20-21
PUBLICYSTYKA	
Zapomniany pomnik saperów - <i>Andrzej Szutowicz</i>	22
Twórca "Marszu Saperskiego" - <i>Andrzej Szutowicz</i>	23-24
INFORMACJE	
Nasze wydawnictwa	24
OKŁADKA C – Centralne Obchody Święta Saperów	
OKŁADKA D – Centralne Obchody Święta Saperów	

W dniu 14 kwietnia 2023 r. pod Pomnikiem Saperów w Warszawie odbyły się centralne uroczystości Święta Wojsk Inżynierskich. Po wystąpieniach gości wręczono medale "Za rozminowanie kraju". Następnie złożono wieńce i zapalono znicze. Wspólne zdjęcie zakończyło tę podniosłą w symbolice i spontaniczną w odbiorze uroczystość. **Red.**

TEMAT Z OKŁADKI

100 lat szkolnictwa inżynieryjnego

*W tym roku obchodzimy rocznice 100 lecia szkolnictwa saperskiego [tym samym naszej wrocławskiej Alma Mater], gdyż na mocy decyzji szefa Sztabu Generalnego z dniem 6 czerwca 1923 r. utworzono Oficerską Szkołę Inżynierii w Warszawie. W bogatej literaturze historiografii wojskowości na szczególną uwagę zasługują prace płk prof. Zdzisława Cuttera, m.in: *Kształcenie kadr oficerskich wojsk inżynieryjnych w latach 1924-1994*, Częstochowa 2013; *Wojska inżynieryjne w latach 1918-1939*, Wrocław 1992; *Saperzy II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2005 r. czy *Szkolnictwo saperskie w Wojsku Polskim 1918-1939*, WPH Warszawa 1996. Z innych opracowań to: J.P.Erbiński, *Wyższa Szkoła Oficerska Wojsk Inżynieryjnych im. gen. Jakuba Jasińskiego 1944-1984*, Warszawa 1986.*

Tradycje szkolnictwa wojskowego sięgają II połowy XVIII w. i związane są z powołaniem w Warszawie w 1765 r. słynnej Szkoły Rycerskiej. Natomiast w 1776 r. powołano także Główną Szkołę Artylerii, przy której znajdował się Wydział Korpusu Inżynierów, przekształcony w 1780 r. w Szkołę Inżynieryjną. Uchwały Sejmu 4-letniego o reorganizacji Wojska Polskiego spowodowały utworzenie Korpusu Inżynierów Koronnych i Litewskich, a przy nich szkół wojskowych. Szkoła Korpusu Inżynierów Koronnych miała siedzibę w Warszawie, a Litewskich w Wilnie. Wybuch wojny polsko-rosyjskiej w 1792 roku i jej następstwa przekreśliły dalszą naukę w szkołach.

Wojskowe szkolnictwo inżynieryjne odradza się w okresie Księstwa Warszawskiego. W 1808 r. założono w Warszawie Szkołę Zakładową Artylerii i Inżynierii, celem przygotowania adeptów sztuki artyleryjsko-inżynieryjnych do działania na ówczesnym polu walki.

Z chwilą odzyskania Niepodległości rozwój szkolnictwa wojskowego związany był z trwającą wojną polsko-bolszewicką. W tym czasie powstał pierwszy centralny ośrodek szkolnictwa saperskiego

– Kościuszkowski Obóz Szkolny Saperów. Po zakończeniu walk powstaje Główna Szkoła Artylerii i Inżynierii, przekształcona 6 czerwca 1923 r. w Oficerską Szkołę Inżynierii. W ramach postępującej reorganizacji Wojska Polskiego, w latach 1928-1935 dokonuje się także reforma szkolnictwa wojskowego, w tym i wojsk inżynieryjno-saperskich. W sierpniu 1929 r. utworzono **Centrum Wyszczolenia Saperów w Modlinie**, a rok wcześniej OSInż. zmieniła nazwę na Szkołę Podchorążych Inżynierii. Natomiast w 1936 r. utworzono Wyższą Szkołę Inżynierii, która funkcjonowała do tragicznych dni września 1939 r.

Po okresie II wojny światowej 19 października 1944 r. w Przemysłu utworzono Oficerską Szkołę Saperów dla potrzeb 1 i 2 A WP. W sierpniu 1946 r. OSSap. Decyzją Ministra Obrony Narodowej została przeniesiona do Wrocławia, gdzie po kilku reorganizacjach, w październiku 1954 r. przyjęła nazwę Oficerska Szkoła Wojsk Inżynieryjnych im. gen. Jakuba Jasińskiego. Aktualnie, tradycje tej szkoły kultywuje Centrum Szkolenia Wojsk Inżynieryjnych i Chemicznych im. gen. Jakuba Jasińskiego we Wrocławiu.

W ramach obchodów Święta Stowarzyszenia Saperów Polskich Zarząd Główny planuje w dniu 23 czerwca 2023 r. w Kazuniu konferencję popularno-naukową poświęconą 100. Rocznicy Inżynierii Wojskowej, która – naszym zdaniem – pogłębi przedstawiony Szanownym Czytelnikom powyższy materiał.

Red.

CENTRUM SZKOLENIOWE SAPERÓW

WOdrodzonej Rzeczypospolitej pilną sprawą – szczególnie po wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920 r. – stała się sprawa nie tylko reorganizacji Wojska Polskiego, ale też ujednoczenie kształcenia kadr zawodowych służby stałej. W roku 1922 ostatecznie rozwiązano tą kwestię. Podjęta przez Sejm RP ustawa uporządkowała system szkolnictwa wojskowego po przejściu armii polskiej na stopę pokojową. Szeroko omawia tą kwestię prof. saper Zdzisław Cutter w wydanej w 2013 r. monografii „Kształcenie kadr oficerskich wojsk inżynieryjnych w latach 1924-1994”. W powyższym

zagadnieniu interesuje nas mało znana kwestia stacjonowania na terenie Kazunia i VIII Fortu „Zajączka” Batalionu Mostowego na bazie którego tworzone jednostki inżynieryjne oraz do roku 1930 z uwag, iż utworzone Centrum Wyszczolenia Saperów [od 29.08.1928 r. Szkoła Podchorążych Inżynierii] nie posiadało własnego obozu szkoleniowego, dlatego też korzystało z bazy Batalionu Szkolnego w Modlinie oraz Batalionu Mostowego w Kazuniu i na VIII Forcie „Zajączka” [od 1931 r. stały obóz szkolny].

Forsowanie Nysy przez 2. AWP Bitwa pod Budziszynem

Forsowanie Nysy Łużyckiej przez oddziały 2.AWP i zacięte walki pod Budziszynem w ramach „operacji berlińskiej”, stanowiły największą bitwę jaką stoczył żołnierz polski w II wojnie światowej na ziemiach polskich [poległo ich ponad 20 tys.] nie licząc bitwy nad Bzurą we wrześniu 1939 r. Zarówno w powojennej historiografii wojskowej okresu PRL jak i we współczesnej historiografii i wydarzenia te nie doczekały się pełniejszych opracowań czy monografii. W poprzednim okresie ustrojowym Rzeczypospolitej z reguły uciekano od powyższej problematyki na rzecz gloryfikowania forsowania Odry i walk o Berlin. Podobnie współczesna historiografia pomija tą problematykę nie tylko z uwagi na rodowód Wojska Polskiego. Powodem istniejącego stanu rzeczy były ogromne straty jakie poniosła 2. AWP [20 % stanu osobowego] wynikające z nieudolnego dowodzenia dowódcy Armii gen. Karola Świerczewskiego „Waltera”. Bynajmniej nie zawinił - w tym przypadku żołnierz polski - niedostatecznie wyszkolony i wyposażony, a przede wszystkim źle dowodzony. Należy pamiętać, iż żołnierze „Berlinga” rekrutowali się z tych samych łagrów i obozów śmierci jak żołnierze „Andersa”. Decydował przypadek i czas wcielenia do Wojska Polskiego. Ponadto żołnierze 2.AWP wcielani byli z poboru z ziem polskich zajmowanych przez Armię Czerwoną. Stąd zbyt krótki czas pozostawał na właściwe szkolenie bojowe. Jak wspominał ks. kapelan 4. Brygady Saperów Jan Mrugacz powołana powszechna nieufność władz radzieckich do żołnierzy polskich. Bojową broń dostali dopiero nad Nysą Łużycką, a uczone ich obsługi sprzętu bojowego i strzelania dopiero po osiągnięciu wałów przeciwpowodziowych nad rzeką. Za to z tyłu mieli oddziały zaporowe NKWD. W tej sytuacji wiadomo jak wyglądały nie w pełni wyszkolone oddziały polskie, w konfrontacji z zaprawionymi w walkach, doborowymi jednostkami niemieckimi feldmarsz. Ferdinanda Schörnera czy 1.Spadochronowej DP „Hermanna Göringa”.

Forsowanie Nysy Łużyckiej

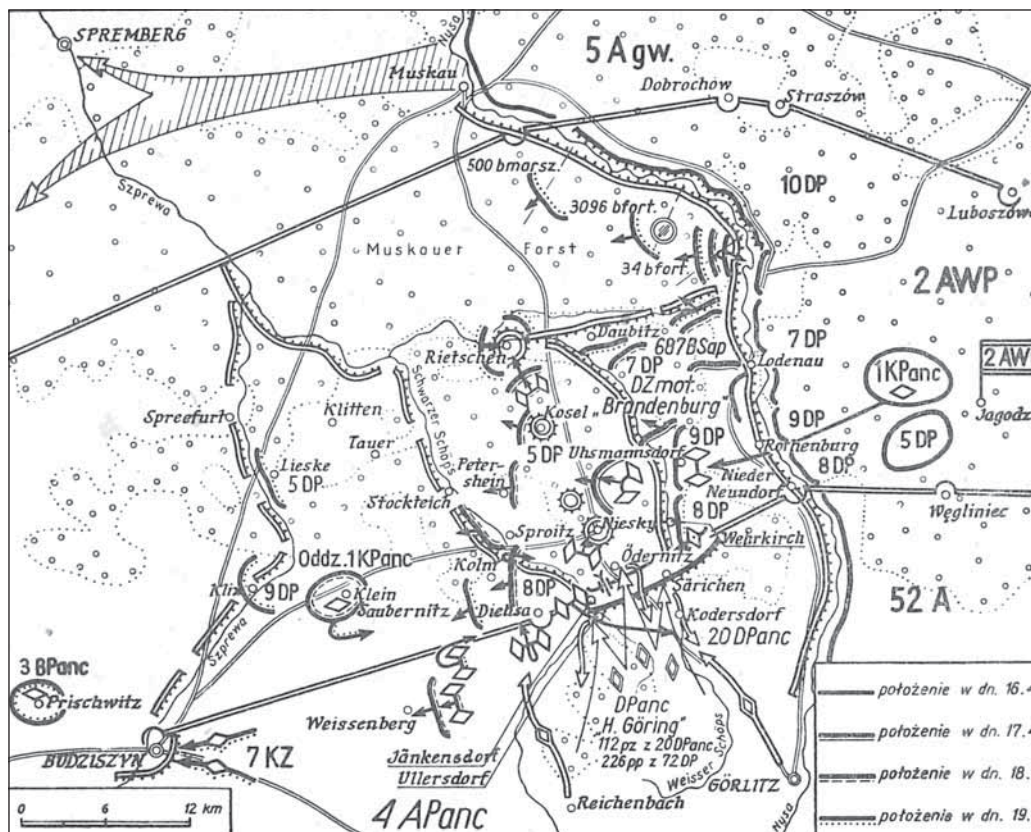
W nocy z 10 na 11.04.1945 r. 2. AWP działająca w składzie 1. Frontu Ukraińskiego [marsz. Koniew] zlużowała oddziały 13. A Czerw. zajmując 30 km odcinek frontu broniący przez niemieckie oddziały 4. APanc. z Grupy Armii „Środek”. Na prawo działała radziecka 5. A gw., na lewo 52. A i 7. KZmech [radz.]. W nocy z 14/15.04 w pasie działania 8 i 9 DP przeprowadzono rozpoznanie walką i uchwyciono przyczółki na Nysie. Dnia 16 kwietnia piechota i czołgi 16 BPanc. przystąpiły do forsowania Nysy Łużyckiej w bród, a saperzy rozpoczęli budowę mostów. Na głównym kierunku uderzenia 8 i 9 DP osiągnęły do końca dnia rz. Weißer Schöps. Podobnym sukcesem wykazały się 7 i 10 DP forsując Nysę. Natomiast 5 DP i 1. KPanc. przeszły na zachodni brzeg rzeki po wybudowanych przez saperów mostach. Jednostki 2. AWP rozwijając natarcie przełamały niemiecką obronę kierując się na Budziszyn.

Bitwa pod Budziszynem

2. AWP w dniach 18- 29.04. 1945 r. działając w ramach operacji berlińskiej 1. Frontu Ukraińskiego po przełamaniu niemieckiej obrony prowadziła natarcie w kierunku na Drezno zdobywając przyczółki na rz. Szprewa na północ od Budziszyna. Dowódca Grupy Armii „Środek” feldmarsz. Schörner idąc na pomoc oblężonemu Berlinowi skoncentrował w rej. Zgorzelca silne zgromadzenie uderzeniowe, a wykorzystując wytworzoną lukę pomiędzy oddziałami 2.AWP a 1.KPanc. skierował w nią jednostki pancerne. W rejonie włamania doszło do dramatycznych walk.

Niektóre jednostki 2.AWP zostały odcięte od głównych sił i okrążone. Poległ dowódca 5.DP gen. A. Waszkiewicz. Niemcom udało się połączyć z siłami znajdującymi się w lasach Musakauer Forst i rozciąć ugrupowanie 2. AWP na dwie części. Siły polskie musiały wycofać się spod Drezna celem zaryglowania włamania. Natomiast Niemcy uderzyli na Budziszyn, który po ciężkich walkach opanowali 24 kwietnia. Po reorganizacji obrony dopiero w końcu kwietnia siły polskie utworzyły jednolity front obrony i przystąpiły do przygotowania natarcia w kierunku Pragi Czeskiej.

dr Wiesław Leszek Ząbek

OLSZYŃKA GROCHOWSKA

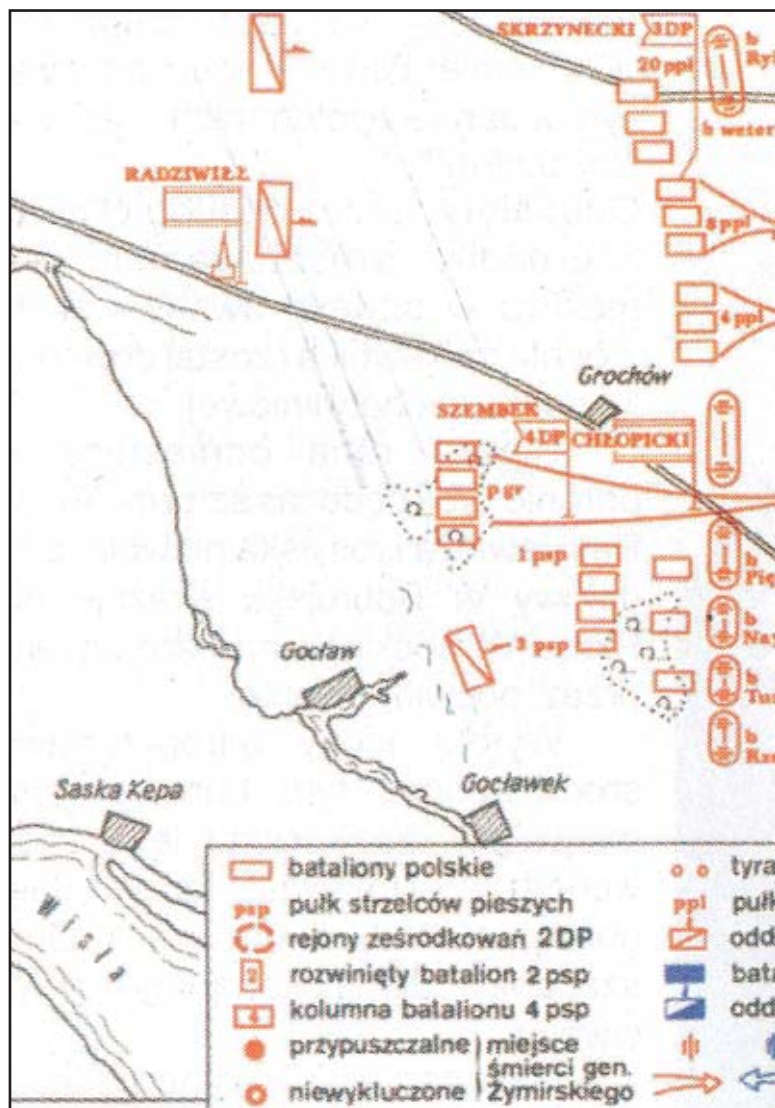
„PRZECHODNIU POWIEDZ WSPÓŁBRACIOM,
ŻE WALCZYLIŚMY MĘŻNIE I UMIERALI BEZ TRWOGI
ALE Z TROSKĄ W SERCU O LOSY POLSKI,
LOSY PRZYSZŁYCH POKOLEŃ - O WASZE LOSY”
/Epitafium na mogile w Olszynie Grochowskiej/

Bitwa pod Grochowem została poprzedzona starciem polskiej dywizji gen. Krukowieckiego z korpusem rosyjskim gen. Iwana Szachowskiego pod Białoleką -24.02.1931]. Dysponując przeważającą siłą [15 000 ludzi, 34 działa] Rosjanie zdobyli Białolekę, lecz zacięty opór brygady gen. Kazimierza Małachowskiego zahamował impet uderzenia rosyjskiego, a gen. Szachowski postanowił rankiem 25 lutego wycofać się w kierunku Marek celem połączenia się z głównodowodzącym armią rosyjską feldm. Janem Dybiczem. Strona polska [Naczelny Wódz gen. Michał Radziwiłł] nie znając ogólnego położenia sił po początkowych sukcesach 1 dywizji gen. Jan Krukowiecki zaniechała natarcia, tracąc doskonałą okazję do rozgromienia Korpusu Szachowskiego na którego niecierpliwie czekał feldm. Dybicz, wstrzymując po nieudanych próbach, od 20 lutego natarcie na Olszynek Grochowska.

Gen. Józef Chłopiński dowodzący pod Grochowem, mając do dyspozycji 47 batalionów piechoty, 69 szwadronów jazdy i 16 baterii [136 dział] skoncentrował dywizje gen. Jana Skrzyneckiego i gen. Franciszka Żymirskiego na lewo od szosy Grochów Wielki - Grochów Mały, przy czym Olszyny Grochowskiej miała bronić dywizja gen. Żymirskiego. Na prawo na trakcie siedleckim, stała dywizja gen. Piotra Szembeka, jako odwód pod Ząbkami, grupa jazdy gen. Jana Umińskiego oraz Korpus gen. Tomasza Łubieńskiego [33 szwadrony, 16 dział] w rejonie słupa żelaznego na trakcie siedleckim. Armia rosyjska [48 000 piechoty, 10 000 jazdy i 220 dział] bez Korpusu Szachowskiego, zajęła pozycje: VI Korpus Grigorija Rosena. na prawym skrzydle na trakcie okuniewskim 24 dywizja wraz z 10 szwadronami jazdy, 25 dywizja wzmocniona 6 szwadronami jazdy, zajęła pozycje naprzeciw Olszyny. Na lewym skrzydle I Korpus gen. Piotra Pahlena ześrodkowany między m. Wawer a Wygodą posiadał 25 batalionów, 32 szwadrony jazdy i 60 dział. Odwód pod Miłosną liczył: 16 batalionów piechoty, 38 szwadronów jazdy oraz 60 dział.

Olszyna Grochowska stanowiła kluczową pozycję obronną, ryglując dostęp do Warszawy. Sama Olszyna stanowiła las olchowo - brzozyowy szerokości około 600 m i głębokości prawie 1 km, wyniesiony ponad otaczający go teren. Dodatkową osłonę stanowiły otaczające ją bagna oraz głęboki rów, dający dobre schronienie dla obrońców. Olszyna panowała nad okolicą, ryglując ruchy nieprzyjaciela. Zdobycie jej dawało przeciwnikowi możliwość wyjścia do dogodna przestrzeń operacyjną.

Bitwa pod Białoleką była sygnałem dla głównodowodzącego Dybicza do rozpoczęcia natarcia na Grochów. W dniu 25 lutego o godz. 9,00 po ponadgodzinnym ostrzale ogniem artylerii, ruszyły na Olszynek Grochowska kolejne fale rosyjskich grenadierów. Broniący się 3 i 7 pułk piechoty liniowej 2 dywizji piechoty gen. Żymirskiego, załamał atak 5

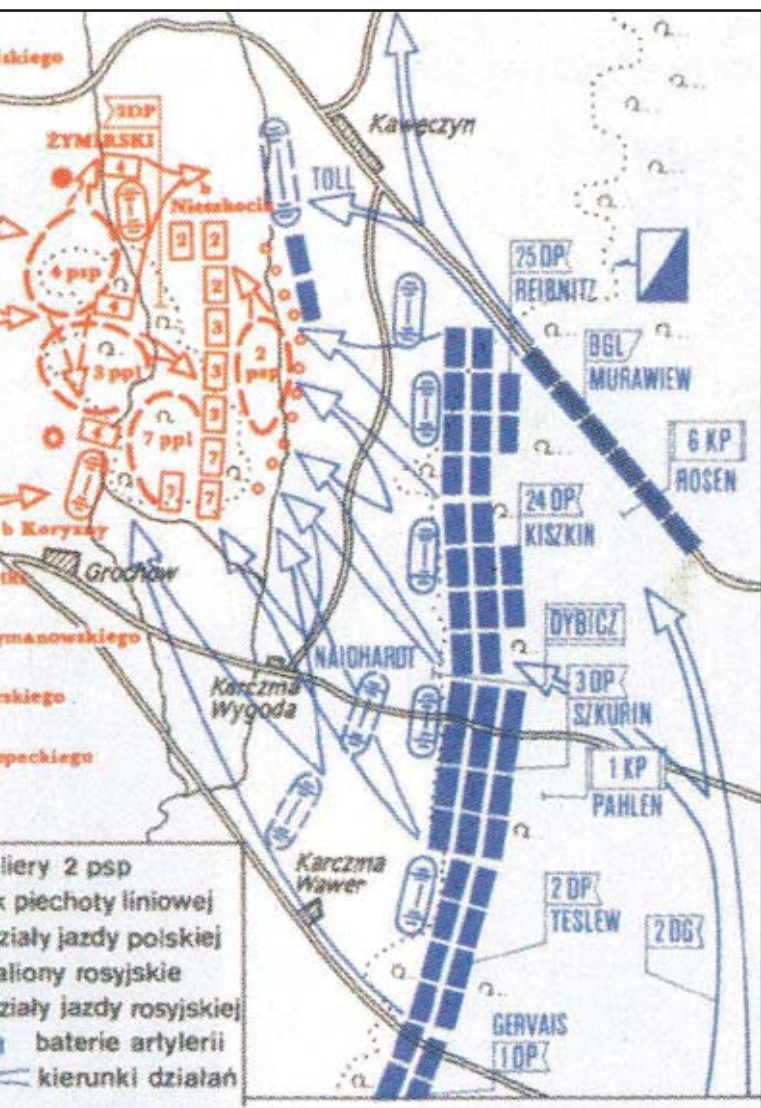

batalionów grenadierów rosyjskich, a następnie przy wsparciu 2 i 4 pułku strzelców odrzucono kolejny atak 18 batalionów rosyjskich. Wyczerpawszy swoje siły po 3 godz. bitwy skrwawione oddziały polskie ustąpiły pola i Rosjanie zajęli Olszynkę. Przeprowadzony siłami 2 dyw. wspartej 4 i 8 pułkiem z 3 dywizji gen. Skrzyneckiego kontratak pozwolił odzyskać Olszynkę na krótki czas. Potężne uderzenia 25 batalionów wroga, poprzedzone nawałą ognia artyleryjskiego pozwoliły Rosjanom ponownie zająć część lasu. Chłopi doceniając znaczenie tej pozycji osobiście przeprowadził kontruderzenie, które wyrzuciło nieprzyjaciela z Olszynki. Był to przełomowy moment bitwy. Niestety nie wykorzystano 1 dywizji gen. Krukowieckiego, stojącą beczynnym pod Białoleką oraz 2 korpus jazdy gen. Tomasza Łubieńskiego. Dybicz ponownie przejął inicjatywę, rzucając do natarcia 34 bataliony z odwodu armii. Natarcie wsparła szarża kawalerii [3150 szabel i 24 działa art. konnej] rzucona przez gen. Karla Tolla. Bohaterska postawa piechoty polskiej, a szczególnie dywizji gen. Skrzyneckiego zapobiegła klęsce, umożliwiając zorganizowany odwrót na szaniec Pragi. Do legendy bitwy pod Grochowem przeszła również nieudana szarża dwóch szwadronów kirasjerów pułku im. Ks. Albrechta Pruskiego, który szarżą przedarł się traktem siedleckim, aż pod Żelazny Słup na Grochowie. Powstrzymany przez płk Ludwika Kickiego z pięcioma szwadronami 2 pułku ułanów, utracił aż 80% swojego stanu.

Bitwa zakończyła się około godz. 15,00. Nieudana szarża kirasjerów ostudziła impet natarcia Rosjan i w zapadającym zmroku Dybicz podjął decyzję o wstrzymaniu natarcia. Straty po obu stronach były poważne. Po stronie polskiej oceniane je na 7349 poległych żołnierzy i oficerów, 1054 jeńców, 3 działa i 670 koni. Słynny 4 pułk piechoty liniowej, stracił 42 % stanu osobowego. Rosjanie w bitwie grochowskiej stracili ponad 9500 ludzi, tylko w samej Olszynie naliczono 5000 zabitych żołnierzy i oficerów. W bitwie grochowskiej żołnierz polski wykazał się wielkim męstwem. Na polach Olszynki Grochowskiej wielką chwałą zapisała się 2 dywizja piechoty, a w niej szczególnym bohaterstwem wyróżnił się 4 pułk piechoty liniowej, dowodzony przez płk [gen.] Ludwika Bogusławskiego, słynni „zwartacy”.

Bitwa pod Olszynką Grochowską przeszła do historii jako symbol bohaterstwa i ofiarności w walce o wolność i niepodległość Narodu polskiego. W Bitwie pod Grochowem żołnierz polski stoczył heroiczny bój w obronie Warszawy. Zapoczątkowała inicjatywę strategiczną Polski, której następstwem były zwycięstwa oręża polskiego pod Wawrem, Iganiami, Dębem Wielkim. Zwycięstwa, które zostały zaprzepaszczone przez kunktatorską politykę naczelnych władz państwowych i wojskowych. Przez szeregi Wojska Polskiego przeszło ponad 200.000 rekruta, co stanowiło istotną przeciwwagę dla Korpusu Interwencyjnego Rosji. Po klęsce Powstania, uczestników spotkały surowe represje. Podobny los spotkał Olszynkę Grochowską. Dopiero w setną rocznicę bitwy, w obecności 80 tysięcy uczestników uroczystości, poległym w Olszynie Grochowskiej oddano należną cześć. W mogile powstańczej złożono akt erekcyjny budowy Mauzoleum, podpisany m.in. przez: Marszałka Józefa Piłsudskiego, prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Ignacego Mościckiego, kardynała Aleksandra Kakowskiego. Pięć lat później, w 1936 roku prezydent Warszawy Stefan Starzyński zatwierdził plan zagospodarowania Olszynki, który zakładał powstanie 100 m szerokości Alei chwały Olszynki Grochowskiej, wzniesienie budowli muzealnej oraz monumentu ku czci bohaterów bitwy.

Wiesław L. Ząbek

CENTRALNE OBCHODY ŚWIĘTA SAPERA W WARSZAWIE

W tym roku wyjątkowo w formie i treści, ale bez tradycyjnej „saperskiej pogody”. W szczególnej oprawie – często zapomnianych – obchodów: Miesiąca Wojsk Inżynieryjnych. Zorganizowane przez Zarząd Inżynierii Wojskowej Inspektoratu Rodzajów Wojsk Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych i Zarząd Główny Stowarzyszenia Saperów Polskich przy logistycznym zabezpieczeniu 2. Pułku Saperów z Kazunia. W tym roku w dniu 14 kwietnia, w innym niż tradycyjnym terminie [16 kwietnia] z uwagi na „obchody smoleńskie”, zaplanowane przez władze państwowe na ten właśnie dzień, Uroczystość pod względem organizacyjnym przebiegła sprawnie, zgodnie z wypracowanym przez wiele lat porządkiem oraz scenariuszem zatwierdzonym przez „stosowne komórki” Ministerstwa Obrony Narodowej. Stąd we wspomnianym scenariuszu przy powitaniu Honorowych Gości [w tym z nazwiska przedstawicieli attachatów państw - członków NATO] nie wymieniono byłych szefów wojsk inżynieryjnych. Toteż tą drogą [w uzgodnieniu z szefami] pragnę przeprosić obecnych na uroczystości: gen. dyw. Janusza Lalkę i gen. bryg. dr. Bogusława Bębena.

Centralne uroczystości Dnia Sapera w Warszawie poprzedziła Msza św. odprawiona w Katedrze Polowej WP, w intencji saperów polskich, przez Biskupa Polowego JE ks. Wiesława Lechowicza,

W dniu dzisiejszym – jak zaznaczył w swym wystąpieniu Szef Inżynierii Wojskowej **gen. bryg. Marek Wawrzyniak** – zebrały się w Katedrze Polowej Wojska Polskiego, Matce wszystkich kościołów wojskowych pokolenia Saperskiej Braci, aby oddać Matce Bożej, Hetmance

CHWAŁA SAPEROM

Żołnierza Polskiego, cześć, podziękowanie i wdzięczność za opiekę, dla trudnej, odpowiedzialnej, często bardzo niebezpiecznej saperskiej pracy i służby. [...] Dzisiaj pragniemy oddać hołd tym wszystkim Saperom, którzy odeszli na wieczną wartę, a jednocześnie duchowo i sercem łączymy się z tymi, którzy aktualnie pełnią służbę w kraju oraz misjach pokojowych poza granicami kraju.

W homilii Ordynariusz Katedry Polowej JE. ks. Bp Wiesław Lechowicz podkreślił rolę wojsk inżynieryjnych na przestrzeni dziejów, a także aktualne zasługi Saperów w służbie Narodu i Ojczyzny. Na zakończenie Mszy św. gen. bryg. Marek Wawrzyniak podziękował ks. Biskupowi za przepiękne słowa wypowiedziane pod adresem saperów i wojsk inżynieryjnych oraz wręczył mu bukiet kwiatów. Następnie wraz z delegacją saperów złożył wieniec pod tablicą epitafijną Saperów Polskich.

Oficjalna część obchodów Święta Saperów odbyła się tradycyjnie pod Pomnikiem „Chwała Saperom”. Meldunek od Kompani Honorowej przyjął zastępca Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych gen. pil. Cezary Wiśniewski. Uczestników uroczystości powitał szef Inżynierii Wojskowej gen. bryg. Marek Wawrzyniak, szczególne słowa wypowiedziane w języku angielskim, kierując do obecnych na uroczystości przedstawicieli attaché: Kanady, Niemiec, Wielkiej Brytanii. Szef Inżynierii Wojskowej gen. bryg. Marek Wawrzyniak przypomniał tradycje wojsk inżynieryjnych na przestrzeni dziejów, zasadnicze dokonania wojsk inżynieryjnych w rozminowaniu terytorium kraju, w tym, w walce z powodzią i czekające inżynierię wojskową nowe wyzwania związane z uszczelnieniem wschodniej granicy Wspólnoty Europejskiej. Nawiązując do toczącej się wojny na Ukrainie powiedział: „Polskie Wojska Inżynieryjne jako jedne z pierwszych odpowiedziały na potrzeby szkolenia ukraińskich saperów. Szkolenie prowadzone jest w ramach Misji Wsparcia Wojskowego Unii Europejskiej. Szkolenie

prowadzi międzynarodowa grupa instruktorów, którą tworzą polscy, kanadyjscy, brytyjscy i lotewscy saperzy. Test niezwykle ważne dla naszych ukraińskich przyjaciół, że oprócz wiedzy i umiejętności dajemy im również poczucie, że nie są osamotnieni i tworzymy jedną saperską rodzinę.

Następnie wręczono medale „Za rozminowanie kraju” oraz odznaczenia resortowe kadrze wojsk inżynieryjnych. Ostatnim akcentem uroczystości było złożenie kwiatów pod Pomnikiem „Chwała Saperom” i na Płycie Czerniakowskiej.

Tradycyjnie po uroczystości nastąpiły koleżeńskie spotkania, rozmowy i wspomnienia, organizowane w różnych grupach środowiskowych.

Wiesław L. Ząbek

W HOŁDZIE BOHATEROM. 78 ROCZNICA FORSOWANIA ODRY

W kwietniu 1945 roku żołnierze 1. Armii Wojska Polskiego przełamując niemiecką obronę na linii Odry, otworzyli drogę na Berlin. W dniu 22 kwietnia, w 78. rocznicę forsowania Odry przy pomniku „CHWAŁA POLEGŁYM SAPEROM” w Gozdowicach oddano hołd bohaterskim żołnierzom Wojska Polskiego.

Uroczystość zabezpieczał 5. Pułk Inżynieryjny i Orkiestra Wojskowa ze Szczecina. Dowódca uroczystości z 5. pinz złożył meldunek Dowódcy 12. Szczecińskiej Dywizji Zmechanizowanej Panu **gen. bryg. Szymonowi Koziatek**.

Burmistrz Mieszkowic Pan **Andrzej Salwa** powitał przybyłych na uroczystość: Przewodniczącego Sejmowej Komisji Obrony Narodowej Pana **Michała Jacha**, wojewodę Zachodniopomorskiego Pana **Zbigniewa Boguckiego**, przedstawiciela marszałka województwa Zachodniopomorskiego oraz władze samorządowe powiatów i gmin przybyłych na uroczystość, dyrektorów firm, przedstawicieli służb mundurowych, organizacje kombatanckie, stowarzyszenia, społeczeństwo gminy a także licznie przybyłą młodzież. Wśród powitanych gości był **płk w st. spocz. Bolesław Jaśkiewicz**, budowniczy pomnika w Gozdowicach. Burmistrz Pan **Andrzej Salwa** w swoim wystąpieniu podkreślił bohaterstwo i odwagę żołnierzy idących do walki pod ostrzałem wroga mając przed sobą rozlewisko rzeki Odry z wałami przeciwpowodziowymi, kanałami i starorzeczem Odry. Pamięć o tamtych wydarzeniach, o poniesionych ofiarach ludzkich i materialnych w walce z hitlerowskim najeźdźcą powinny być w naszej pamięci na zawsze. Podkreślił, że władze gminy w ramach swoich możliwości dbają o Miejsca Pamięci Narodowej w Gozdowicach, Starych Łysogórkach, Czelinie i innych dla następnych pokoleń. Zwrócił się do

przybyłej młodzieży, że na nich w przyszłości będzie spoczywał obowiązek pamięci i dbania o miejsca ważne w walce o niepodległość ojczyzny.

Następnie wystąpił Wojewoda Zachodniopomorski, który podziękował władzom gminy o opiekę i dbanie o Miejsca Pamięci Narodowej, przypominające o bohaterstwie żołnierzy walczących nad Odrą o wolność ojczyzny. Podkreślił, że w dzisiejszych czasach pracą, służbą i nauką umacniamy rozwój i bezpieczeństwo ojczyzny.

Po defiladzie wojskowej zostały złożone wiązanki kwiatów przy pomniku „CHWAŁA POLEGŁYM SAPEROM”.

Stowarzyszenie Saperów Polskich ze sztandarem reprezentowała delegacja pod przewodnictwem prezesa **płk w st. spocz. Tadeusza Dzikowskiego**. W uroczystości uczestniczyła delegacja 2. Mazowieckiego Pułku Saperów pod dowództwem **st. chor. sztab. Dariusza Kurzydło** oraz poczet sztandarowy ze sztandarem pułku, a także delegacja Koła nr 18 Stowarzyszenia Saperów Polskich ze Szczecina pod kierownictwem prezesa **płk w st. spocz. Mirosława Pstrokońskiego** i Koła Nr 19 Stowarzyszenia Saperów Polskich z Włocławka ze sztandarem pod kierownictwem prezesa **płk w st. spocz. dr Ryszarda Chodynickiego**.

W związku z koniecznością powrotu do garnizonu w dn. 22.04 pobyt na Cmentarzu Wojennym w Siekierkach został ograniczony czasowo.

Grzegorz Misiak
SAPER

UROCZYSTOŚCI W CZELINIE

W dniu 26.02.2023 r. w Czelinie odbyły się uroczystości z okazji 78. rocznicy wkopania Polskiego Słupa Granicznego nad Odrą. W rocznicowych obchodach udział wzięli przedstawiciele Wojewody Zachodniopomorskiego, Marszałka Województwa, samorządowców regionu, młodzież szkolna.

W uroczystości Wojskową asystę honorową wystawił 5. Pułk Inżynieryjny ze Szczecina, której towarzyszyła Orkiestra Wojskowa ze Szczecina. Uroczystości rozpoczęły się mszą świętą w kościele parafialnym w Czelinie, po której nastąpił przemarsz wojskowej asysty honorowej wraz z pozostałymi uczestnikami pod obelisk.

Podczas uroczystości odczytano Apel Pamięci, oddano salwę honorową oraz złożono wieńce i wiązanki kwiatów pod obeliskiem.

W imieniu Koła Nr 18 Stowarzyszenia Saperów Polskich kwiaty złożył **ppłk rez. Michał Zieliński**.

Obchody Święta Wojsk Inżynieryjnych – Dzień Saperów w Pułtusk

W ramach obchodów Święta Wojsk Inżynieryjnych – Dnia Saperów, 13 kwietnia 2023 roku był w Pułtusk Dniem Pamięci o stacjonującym w naszym mieście, w latach 1976-2001, 1. Pułtuskim Batalionie Saperów. Święto Wojsk Inżynieryjnych, przypadające na 16 kwietnia, w Pułtusk jest obchodzone tradycyjnie na terenie Domu Polonii przed obeliskiem upamiętniającym saperów poległych podczas rozminowaniu terenów północnego Mazowsza, w tym ziemi pułtuskiej.

Wystawa została przygotowana przez Muzeum Regionalne w Pułtusk i Koło nr 24 Stowarzyszenia Saperów Polskich im. 1 Batalionu Saperów w Pułtusk, w współpracy z Samorządem Gminy Pułtusk i poświęcona upamiętnieniu jednostki Wojska Polskiego stacjonującej w Pułtusk w latach 1976-2001. Podczas wernisażu wystawy zaproszonych gości oraz mieszkańców Pułtusk powitał Dyrektor Muzeum Regionalnego w Pułtusk mgr Andrzej Popowicz. Zabierając głos w imieniu Saperów Polskich w Pułtusk, **gen. bryg. dr Bogusław Bębenek**, powiedział m.in.: *Szanowni Państwo. Witając wszystkich Państwa podczas uroczystego otwarcia wystawy poświęconej upamiętnieniu jednostki Wojska Polskiego stacjonującej przez 25 lat w Pułtusk jako były żołnierz 1. Batalionu Saperów, a obecnie Prezes Koła Nr 24 Stowarzyszenia Saperów Polskich noszącego imię tego batalionu, swoje wystąpienie rozpocznę od zwięzłego przedstawienia historii jednostki. W miarę możliwości technicznych i organizacyjnych, zdecydowanie szerszą historię 1. Batalionu Saperów prezentujemy podczas wystawy w Muzeum Regionalnym.*

Batalion został sformowany w Sielcach nad Oką na podstawie rozkazu dowódcy 1 Dywizji Piechoty z 14 maja 1943 roku jako jednostka 1 Warszawskiej Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki. 15 lipca 1943 roku, w rocznicę Bitwy pod Grunwaldem, żołnierze batalionu złożyli przysięgę w obozie sieleckim. Pierwszym bojowym zadaniem batalionu było zabezpieczanie inżynieryjne przemarszu wojsk oraz bitwy pod Lenino. Powszechnie uznaje się, że swój chrzest bojowy 1. Batalion Saperów przeszedł w czasie walk nad Wisłą w sierpniu 1944 rok.

Kolejnym etapem udziału batalionu w zabezpieczeniu inżynieryjnym walk 1 Dywizji im. Tadeusza Kościuszki, była walka o wyzwolenie warszawskiej Pragi i Jabłonny we wrześniu i październiku 1944 roku.

16 kwietnia 1945 roku rozpoczęła się operacja berlińska, w której wojska inżynieryjne, w tym Nasz Batalion, odegrały wielką rolę. Zwycięską bitwą o Berlin polscy żołnierze rozpoczęli forsowaniem Odry pod Siekierkami i Gozdowicami. Dzięki sprawnemu działaniu 3. Zmotoryzowanej Brygady Pontonowo - Mostowej i 1. Brygady Saperów, w rejo-

nie Gozdowic stanął na Odrze 275-metrowy most pontonowy, po którym przepływały się jednostki 1 Armii WP.

Po zakończeniu działań bojowych, rozkazem Naczelnego Dowództwa WP z 4 lipca 1945 1 Batalion Saperów został podporządkowany szefowi Departamentu Wojskowo-Inżynieryjnego MON i skierowany do Wielkiej Operacji Rozminowania Kraju, trwającej do 1956 roku.

Kolejno batalion uczestniczył w powojennym rozminowaniu kraju na północ od Łomży, następnie przeszedł do rozminowania sektora Wiczna - Osowiec oraz pasa terenu wzdłuż Biebrzy, Kanału Augustowskiego i Rospudy, aż do Goldapi. W listopadzie 1945 batalion wyszedł z podporządkowania 5 BSap i skierowany został w rejon na południowy zachód od Warszawy. Nowy odcinek rozminowania przebiegał wzdłuż Pilicy do Nowego Miasta i ujścia Bzury do Wisły. Pododdziały batalionu sprawdziły i rozminowały obszar około 5000 km², 800 miejscowości w tym 22 miasta m.in. takie jak: Szczuczyn, Pisz, Szczytno, Nidzicę, Olstynkę i Ostrołękę. [...]

[...] Batalion wykorzystywany był również do walki z kłeskami żywiołowymi i prac dla gospodarki narodowej. W akcjach przeciwpowodziowych ochraniał mosty w Pułtusk, Serocku, Wyszkwowie, Wyszogrodzie, Broku i Nurze. W 1960 roku, w ramach akcji „Tysiąc szkół na Tysiąclecie Państwa Polskiego”, żołnierze batalionu zbudowali nowy budynek szkoły podstawowej w Izabelinie k. Nieporętu. W 1961 roku wspomniana szkoła przyjęła imię „1. Batalionu Saperów Kościuszkowskich”.

W 1976 roku jednostka została dyslokowana do Pułtusk. [...]

Decyzją MON z 10 kwietnia 1996 roku, dla podkreślenia więzi jednostki ze społeczeństwem Pułtusk, 1 batalion saperów przyjął nazwę wyróżniającą „Pułtusk”. W końcu 2001 r. batalion został rozformowany.

Od 2001 roku, po ponad 20 latach od rozformowania batalionu, pamięć o 1. Batalionie Saperów jest wciąż żywa. W Pułtusk mieszka około 80 rodzin, które w różny sposób były związane z jednostką.

Uczestnicy wernisażu, członkowie Stowarzyszenia Saperów Polskich oraz Stowarzyszenia Ogólnopolska Rodzina Kościuszkowców
Źródło - Wydział Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego w Pułtusk

Podziękowania osobom, które przyczyniły się do organizacji wystawy, Panom Andrzejowi Popowiczowi, Józefowi Łatyfowiczowi, Michałowi Kisiel, Michałowi Świdwie oraz zaproszonym gościom.
Źródło: pultusk24.pl

Z ŻYCIA KÓŁ SSP

30 listopada 2017 roku w siedzibie Zespołu Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego w Pułtuskach odbyło się zebranie koleżeńskie osób, które w przeszłości pełniły służbę wojskową w 1. Batalionie Saperów lub związane są ze środowiskiem saperów. Spotkanie koleżeńskie miało charakter zebrania założycielskiego Koła Stowarzyszenia Saperów Polskich w Pułtuskach. Dla upamiętnienia bohaterskich czynów żołnierzy batalionu w czasie II Wojny Światowej zabezpieczających pod względem inżynierskim działania bojowe 1. Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki oraz dla upamiętnienia działań batalionu w okresie powojennym, postanowiono nadać kołu nazwę: Koło Nr 24 Stowarzyszenia Saperów Polskich im. 1. Batalionu Saperów w Pułtuskach.

W imieniu organizatorów wystawy 80-lecie utworzenia 1. Batalionu Saperów uprzejmie dziękuję wszystkim instytucjom, organizacjom i osobom, które w różny sposób przyczyniły się do jej powstania.

Uprzejmie dziękuję: władzom samorządowym miasta Pułtusk; dyrekcji i pracownikom Muzeów: Regionalnego w Pułtuskach, Wojsk Lądowych w Bydgoszczy oraz Muzeum WInż i Chem we Wrocławiu; rodzinom byłych żołnierzy batalionu oraz członkom Koła Nr 24 SSP, którzy udostępniili pamiątki i dokumenty na wystawę oraz szanownym panom, którzy wsparli organizację wystawy.

Podczas dalszej części wernisażu głos zabrał Michał Świdwa, pracownik Muzeum Regionalnego w Pułtuskach oraz główny autor wystawy.

Szanowni Państwo, przypadła mi przyjemność przygotowania wystawy tymczasowej pt. 80-lecie utworzenia 1. Batalionu Saperów. Dołączam się do powitań wszystkich przybyłych na nasz wernisaż i na wstępie chciałbym wyrazić swoje podziękowania tym, którzy przyczynili się do jej powstania: Panu Bogusławowi Bębenkowi, jako starszemu oficerowi służącemu w 1. Batalionie Saperów oraz prezesowi Koła Nr 24 Stowarzyszenia Saperów Polskich za osobistą inicjatywę, zaangażowanie i wkład w organizację tego przedsięwzięcia; Członkom Koła Nr 24, byłym saperom i pracownikom cywilnym Batalionu za wkład w przygotowanie części merytorycznej i udostępnienie pamiątek: Panu Jerzemu Chmielewskiemu, Panu Romanowi Deli, Panu Stanisławowi Kani, Panu Kazimierzowi Karpińskiemu, Panu Andrzejowi Kiempie, Pani Grażynie Kozioł, Państwu Marii i Tadeuszowi Kubiakom, Panu Marianowi Lisieckiemu, Panu Tadeuszowi Nalewajkowi, Panu Waldemarowi Obidzińskiemu, Panu Aleksandrowi Omanowi, Panu Leszkowi Topólskiemu; Pracownikom Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy i filii we Wrocławiu: Muzeum Wojsk Inżynierskich i Chemicznych za wypożyczenie najstarszych eksponatów związanych z Batalionem oraz Panu Krzysztofowi Łukawskiemu i Panu Arturowi Samselowi.

Celem naszej wystawy jest upamiętnienie tytułowego 1. Batalionu Saperów, utworzonego 80 lat temu podczas ciężkich zmagania narodu polskiego. Batalion stacjonował w Pułtuskach przez 25 lat, od 1976 do

2001 r., w którym został rozwiązany. Rok ten zakończył trwającą od 1921 roku, 80-letnią tradycję polskiego wojska w naszym mieście, Dzisiaj poprzez prezentację historii 1. Batalionu Saperów możemy powiedzieć, że wciąż pamiętamy, a wojskowe tradycje są w Pułtuskach wciąż żywe. Możemy temu dać także wyraz podczas późniejszych uroczystości. Nasza wystawa jest skierowana do byłych saperów, ich rodzin, a także do zainteresowanych tematyką wojskową oraz do młodych pokoleń, którym szczególnie w dzisiejszych, niespokojnych czasach, należy przekazać wiedzę o naszej przeszłości oraz podkreślić znaczenie wojska i jego rolę w obronie granic i utrzymaniu bezpieczeństwa społeczności lokalnej w czasie pokoju. [...]

[...] Muszę jednak zaznaczyć, iż wystawa mimo kilku miesięcy przygotowań, nie jest wyczerpująca. Historia ma to do siebie, że wciąż pojawiają się nowe informacje, materiały i zabytki oraz osoby, których wiedza, wspomnienia i doświadczenia weryfikują dotychczasowy stan wiedzy. Jest to temat wart zgłębienia, szczególnie, że w literaturze przedstawia się wojenną historię 1. Batalionu Saperów. O jego działalności powojennej i pokojowej aż do rozwiązania w 2001 r. – nie ma praktycznie nic. Myślę, że warto kontynuować ten temat i pokazać, że 1. Batalion Saperów miał istotny wkład w historię nie tylko wojenną, ale i miasta Pułtuskach. Podczas przygotowania wystawy udało nam się poznać wiele ciekawych osób, które czynnie uczestniczyły w życiu Batalionu i z chęcią przekazały nam swoją wiedzę i udostępniły zabytki. Jeszcze raz Państwu dziękuję. Tych z Państwa, których nie udało się jeszcze poznać, a mają związek z Batalionem i chęć by zabezpieczyć i rozszerzyć pamięć o Batalionie zapraszam do kontaktu z Muzeum Regionalnym w Pułtuskach.

Dalsza część uroczystości w Pułtuskach z okazji Święta Wojsk Inżynierskich – Dnia Sapera odbyła się na terenie Domu Polonii.

Wiązanki kwiatów podczas uroczystości patriotycznej na terenie Domu Polonii w Pułtuskach złożyli przedstawiciele samorządów: Powiatu Pułtuskiego oraz Gminy Pułtusk, przedstawiciele współorganizatorów: Koła nr 24 Stowarzyszenia Saperów Polskich im. 1. Batalionu Saperów oraz Domu Polonii w Pułtuskach, przedstawiciele służb mundurowych, pułtuskie stowarzyszenia, instytucji oraz szkół.

W uroczystości wzięł udział generał brygady dr Bogusław Bębenek, który przedstawił rys historyczny Święta Wojsk Inżynierskich. Asystę honorową zapewniła Pułtuską Grupą Rekonstrukcji Historycznej 13 Pułku Piechoty pod dowództwem Artura Samsela. Wartę wystawili żołnierze 1 Pułtuskiego Batalionu Saperów – starszy chorąży sztabowy rezerwy Leszek Topólski i sierżant rezerwy Piotr Jaszczułt z uczennicami I Liceum Ogólnokształcącego CNB im. 13 Pułku Piechoty w Pułtuskach – Julią Szulecką i Julią Obluską.

Bogusław Bębenek

Uczestnicy uroczystości na teren Domu Polonii podczas składania wiązanek kwiatów przy obelisku upamiętniającym poległych saperów podczas rozminowania kraju. Źródło: pultusk24.pl

Dzień Saperów we Włocławku

Zarząd Stowarzyszenia Saperów Polskich we Włocławku zorganizował obchody 78. rocznicy forsowania Odry i Nisy Łużyckiej przez żołnierzy 1 i 2 Armii Wojska Polskiego, 77. rocznicy ustanowienia Święta Wojsk Inżynieryjnych - Dnia Saperów. Uroczystość otworzył por. mgr inż. Andrzej Dukat, który poprosił o odtworzenie Hymnu Państwowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz Hejnału Miasta. Następnie głos zabrał Prezes SSP we Włocławku płk dr Ryszard Chodynicki, który na wstępie podkreślił, że dzisiaj obchodzimy dwie rocznice – 78. Rocznice Forsowania Odry i Nisy Łużyckiej przez żołnierzy 1 i 2 Armii Wojska Polskiego a w jej składzie 6 samodzielnego zmotoryzowanego batalionu pontonowo-mostowego, 77. Rocznice ustanowienia Święta Wojsk Inżynieryjnych – Dnia Saperów.

Przybyłych powitał Prezes SS we Włocławku płk dr Ryszard Chodynicki. Witając wszystkich przybyłych na uroczystość gości.

Następnie okolicznościowe przemówienie wygłosił płk mgr inż. Józef Biernat – dowódca 3 Wppont w latach 1976 – 1981.

W swoim wystąpieniu powiedział min. *„Danina krwi jaką złożyli w walce o wolność żołnierze 1 i 2 Armii Wojska Polskiego, a w tym saperzy, nie może być zapomniana. Naszym moralnym obowiązkiem jest kontynuowanie tradycji zwycięskich działań saperów o naszą niepodległość i wolność. Przez te spotkania przy Pomniku Saperów 3 Wppont przekazujemy młodym Polakom fakty z historii Oręża Polskiego w tym Wojsk Inżynieryjnych, których celem była walka o wolność Polski, a które nigdy nie powinny być zapomniane. Wyrażamy wdzięczność polskim saperom ze zwycięskiego szlaku od Lenino do Berlina jak i walczącym pod Somosierrą, na Westerplatte, Tobrukiem czy Monte Casino. Cześć Waszej Pamięci – Chwała Saperom!”*

W dalszej części uroczystości uhonorowano członków naszego stowarzyszenia - „Jubilatów Życia”, którzy w roku 2023 obchodzą swoje jubileusze.

Dyplomami Stowarzyszenia Saperów Polskich we Włocławku uhonorowano: płk Józef Biernat - 85 lat, kpt. Stefan Kaleta - 75 lat, chor. Ryszard Kaczorowski - 75 lat, szer. Ryszard Sutorowski - 75 lat, płk Aleksander Kołęda - 70 lat, mjr Zdzisław Pierzchała - 70 lat, chor. Tadeusz Koperski - 70 lat, kpr. Andrzej Winiarski - 70 lat, mjr Grzegorz Psykowski - 55 lat, podkom. Paweł Chornicki - 45 lat.

Dyplomy jubilatów wręczyli Prezes SSP we Włocławku płk dr Ryszard Chodynicki oraz Członek Zarządu SSP we Włocławku chor. Marek Kożuchowski.

Następnie głos zabrała Pani Domicela Kopaczewska Zastępca Prezydenta Miasta, która min. podziękowała Stowarzyszeniu Saperów Polskich za pamiętanie o bohaterskich saperach z czasów wojny jak i pokoju.

Kolejnym etapem uroczystości była ceremonia składania wiązanek kwiatów przez delegacje uczestników uroczystości pod Pomnikiem Saperów 3. Warszawskiego pułku pontonowego. Po złożeniu kwiatów zostały zapalone białe-czerwone znicze a operator nagłośnienia odtworzył sygnał „Śpij Kolego”. Kończąc uroczystość por mgr inż. Andrzej Dukat serdecznie podziękował za przybycie na uroczystość oraz złożone wiązanki kwiatów. Zaprosił też na kolejną uroczystość przy Pomniku Saperów 3 Warszawskiego pułku pontonowego - 80. Rocznice Bitwy Pod Lenino stoczoną przez żołnierzy 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki – **12.10.2023 r. godz. 12:00 – Włocławek – Pomnik Saperów 3. Wppont.**

Po uroczystości przy Pomniku Saperów 3 Wppont członkowie stowarzyszenia oraz zaproszeni goście udali się do restauracji Casino na wspólny saperki obiad, podczas którego Prezes SSP dziękował zaproszonym gościom za dotychczasowe wsparcie jakie okazują naszemu stowarzyszeniu od jego powstania, wspomniano lata służby i pracy dla dobra naszej Ojczyzny.

Por. Andrzej Dukat
Koło Nr 19 we Włocławku

Dzień Saperera w Chełmnie

Stalo się już niemal tradycją, że saperzy z rozformowanego w 2002 roku 9. Chełmińskiego pułku pontonowego im. Generała broni Józefa Hallera spotykają się w Europejskim Centrum Wymiany Młodzieży im. Kurta Schumachera w Chełmnie, aby świętować Święto wojsk inżynieryjnych - DZIEŃ SAPERA.

W tym roku 21 kwietnia na spotkanie przybyli koledzy z różnych miast Polski (Wrocław, Warszawa, Legionowo, Braniewo, Elbląg, Piła, Brodnica, Bydgoszcz, Grudziądz, Toruń, Chełmno), niektórzy po bardzo wielu latach nieobecności w Chełmnie. Kilku kolegów przyjechało wcześniej by zwiedzać miasto Chełmno, w którym większość zaczynała służbę wojskowa oraz podziwiać pięknie odnowioną chełmińską starówkę, klasztor czy pomnik ułana na rynku. Wszyscy, którzy mieli okazję obejrzeć Chełmno po latach nieobecności, bardzo pozytywnie wypowiadali się o obecnym pięknym Chełmnie. Wspominając o Chełmie należy dodać, że w dniach 11 – 13.08.2023 r. odbędzie się magiczne wydarzenie, pełne atrakcji „Perspektywy – 9 Hills Festival”, na które bardzo gorąco zapraszali Koledzy z Chełmna. Impreza organizowana od 2016 r., scala wydarzenia z dziedziny teatru, filmu, muzyki, fotografii, historii, fantastyki i street artu, które wpisują się w przestrzeń i architekturę miasta. Nazwa festiwalu nawiązuje do dziewięciu wzgórz, na których położone jest Chełmno, a w przygotowaniu wydarzenia co roku uczestniczy kilkaset mieszkańców miasta.

Spotkanie, w którym wzięło udział 42 kolegów, przebiegało w bardzo miłej atmosferze. Na wstępie wykonano zdjęcie zbiorowe Kolegów przybyłych na spotkanie. Następnie wszyscy udali się do sali, gdzie zostali gorąco powitani przez organizatora, już kolejnego spotkania, Kol. **st. chor. sztab. w st. spocz. Waldemara Kusz** oraz uczczono minutą ciszy pamięć naszych Kolegów, którzy odeszli na „wieczną wartę”. Przy muzyce o tematyce saperkiej przystąpiono do spożywania bardzo smacznego obiadu, a organizator spotkania wręczył wszystkim przybyłym zdjęcie zbiorowe uczestników spotkania oraz gadzety ufundowane przez Starostę Chełmna Pana **Zdzisława Gamańskiego** i Burmistrza Chełmna Pana **Artura Mikiewicza**. W międzyczasie stoły zapelniono bardzo smaczными przekąskami i zgodnie z tradycją dotychczasowych spotkań, wwieziono tort symbolizujący korpusówkę wojsk inżynieryjnych.

Po tej oficjalnej części biesiadując wspomniano, jak zwykle, czasy służby w 9. pułku pontonowym pełnienie przez nas saperów służby na wszystkich misjach pokojowych ONZ oraz w misjach NATO, trudy szkolenia poligonowego nad Wisłą, budowy mostów niskowodnych dla potrzeb różnych miejscowości na Żuławach oraz dyżury w rozminowaniu terenu z zardzewiałej pozostałości po II wojnie światowej. Również można było obejrzeć filmy przygotowane przez Kol. Waldemara o pięknym mieście Chełmnie, z okresu funkcjonowania i życia jednostki.

Saperskie spotkanie trwało do późnych godzin nocnych. Rozchodząc się do domu koledzy żegnali się słowami „Chwała Saperom” i umawiali na następne za rok świętowanie Dnia Saperera.

Wacław Malej
sekretarz SSP Koła Nr 29 przy WITI

Dzień Saperów w Ełku

W dniu 14.04. 2023 roku w południe Koło nr 30 Stowarzyszenia Saperów Polskich, któremu prezesuje płk Zdzisław Stola, ostatni Komendant Ełckiego Ośrodka, było organizatorem Dnia Saperów - Święta Wojsk Inżynieryjnych.

W dawnym kompleksie pokoszarowym, a obecnie przed Filią Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego znajduje się pomnik „Chwała Saperom poległym w czasie rozminowywania Ziemi Mazurskiej”.

Po wystąpieniu Prezesa Koła, Prezydent Miasta Ełk dziękował obecnym emerytowanym saperom i szkoleniowcom wojskowym za służbę, ale także za duży wkład w rozwój Ełku.

Dojrzałym wiekiem elczanie doskonale wiedzą jak żołnierze ełckiej jednostki pomagali przy budowie szkół, przedszkoli, remontach, modernizacjach obiektów oraz w czasie zimowym w naszym mieście.

Od dwóch lat w Ełku funkcjonuje kompania saperów z 4 Warmińsko-Mazurskiej Brygady Obrony Terytorialnej i to ona wraz z ełckim 44 batalionem lekkiej piechoty WOT będą opiekowali się pomnikiem saperów w Ełku, wspomagając w tym emerytowanych saperów.

Na tą okoliczność podpisano List Intencyjny o objęciu opieką wspomnianego Pomnika.

W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele ełckich stowarzyszeń i instytucji, szkół o profilu wojskowym oraz harcerze.

Złożono wiązanki kwiatów i zapalono znicze.

płk Zdzisław Stola

78. ROCZNICA WKOPANIA SŁUPA GRANICZNEGO W CZELINIE NAD ODRĄ

Zarząd Koła nr 19 Stowarzyszenia Saperów Polskich we Włocławku zorganizował obchody 78. rocznicy wkopania pierwszego słupa granicznego w Czelinie nad Odrą przez saperów 6. samodzielnego zmotoryzowanego batalionu pontonowo – mostowego. Uroczystości upamiętniające to historyczne wydarzenie odbyły się w dniu 27 lutego 2023 roku przy Pomniku Saperów 3. Warszawskiego pułku pontonowego, przy którym wartę honorową zaciągnęli kadeci z Zespołu Szkół Akademickich im. Obrońców Wisły 1920 roku we Włocławku.

Uroczystość otworzył por. Andrzej Dukat witając wszystkich przybyłych na dzisiejszą uroczystość po czym poprosił o odtworzenie z urządzenia nagłaśniającego Hymnu Państwowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz Hejnału Miasta Włocławka. Uczestników uroczystości powitał Prezes SSP we Włocławku płk dr inż. Ryszard Chodynicki serdecznie witając wszystkich przybyłych na uroczystość gości, w tym szczególnie władze Miasta Włocławek Pana Piotra Kowala - Przewodniczącego Rady Miasta wraz z delegacją, Panią Monikę Jabłońską - Zastępcę Prezydenta Miasta Włocławek wraz z delegacją, Radnych Rady Miasta Panią Wandę Muszalik, Pana Stanisława Wawrzonkoskiego. Słowa powitania skierował także do przybyłych delegacji: Związku Żołnierzy Wojska Polskiego z Prezesem st. chor. sztab. Andrzejem Ossowskim, przedstawicieli służb mundurowych tj. WCR we Włocławku, KM Policji, KM PSPoż., Zakładu Karnego oraz Straży Miejskiej, delegację Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policji, Pana Antoniego Stroińskiego Wiceprezesa Zarządcy Sp. z o. o., poczty sztandarowe wystawione przez: Zespół Szkół Akademickich, Szkołę Podstawową Nr 8 im. 3 Wppont, Szkołę Podstawową Nr 2 im. Polskich Olimpijczyków, Zespół Szkół Nr 4 IV Liceum Ogólnokształcącego im. K.K. Baczyńskiego, Zakład Karny we Włocławku, Związek Żołnierzy WP, Straż Miejską oraz SSP we Włocławku wraz ze sztandarem SSP w osobach kpt. Stefan Kaleta, st. chor. sztab. Sławomir Grzonek oraz mł.chor. Ryszard Kaczorowski, przedstawicieli regionalnych środków masowego przekazu, mieszkańców Włocławka, członków Stowarzyszenia Saperów Polskich we Włocławku.

Następnie prowadzący uroczystość poprosił o wystąpienie z okolicznościowym referatem Kolegi Andrzeja Winiarskiego historyka-badacza dziejów Włocławka. Kol. Winiarski przypomniał historię tego wydarzenia z lutego 1945 roku związaną z wkopaniem słupa granicznego w Czelinie n/Odrą oraz przedstawił dalsze losy jednostki, której żołnierze uczestniczyli w tym historycznym wydarzeniu.

Kolejnym etapem uroczystości była ceremonia składania wiązańek kwiatów przez delegacje uczestników uroczystości pod Pomnikiem Saperów 3. Warszawskiego pułku pontonowego. Ceremonii składania kwiatów towarzyszyło tremolo odtwarzane z aparatury nagłaśniającej, udostępnionej przez Urząd Miasta.

Na zakończenie uroczystości operator nagłośnienia odtworzył sygnał „Śpij Kolego”. Kończąc uroczystość por. Andrzej Dukat podziękował za przybycie na uroczystość oraz złożone wiązanki kwiatów. Zaprosił też na kolejną uroczystość przy Pomniku Saperów 3. Warszawskiego pułku pontonowego. Odbędzie się ona 14 kwietnia (piątek) z okazji 78. rocznicy forsowania Odry i Nysy Łużyckiej przez żołnierzy I i II Armii Wojska Polskiego oraz Święta Wojsk Inżynieryjnych - Dnia Saperów.

*Tekst i foto
por. mgr inż. Andrzej Dukat*

Posiedzenia Prezydium Zarządu Głównego Stowarzyszenia Saperów Polskich

Posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego SSP 15 lutego 2023 r.

W dniu 15 lutego 2023 r., w godzinach popołudniowych, w biurze ZG SSP odbyło się kolejne już w tym roku posiedzenie Prezydium ZG SSP, w którym uczestniczyli Prezes SSP, I Wiceprezes ZG SSP, Wiceprezes ZG SSP, Sekretarz ZG SSP oraz Skarbnik ZG SSP.

Do najistotniejszych kwestii poruszanych podczas spotkania zaliczyć należy:

- A. informacja Prezesa SSP z udziału w odprawie kierowniczej kadry Wojsk Inżynieryjnych;
- B. przygotowanie dokumentów na posiedzenie Zarządu Głównego SSP, zaplanowanego na 25 lutego 2023 roku (godz. 11.00) – siedziba ZG SSP (Warszawa);
- C. omówienie kwestii dotyczących udziału ZG SSP w centralnych uroczystościach Święta Wojsk Inżynieryjnych 14 kwietnia w Warszawie i 22 kwietnia w Gozdowicach;
- D. wybór oferenta i przygotowanie zamówienia na wykonanie Odznaki Honorowej „Za Rozminowanie Kraju”;
- E. omówienie przygotowania oferty na wydanie „Kwartalnika SAPER” w 2023 roku;
- F. omówienie spraw finansowych ZG SSP.

Kolejne posiedzenie Prezydium ZG SSP zaplanowano w II dekadzie marca, najprawdopodobniej w dniu 15 marca br. (16.00) w biurze ZG SSP.

*opracował: Gabriel Wasilewski
Fot. Gabriel Wasilewski*

Posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego SSP 22 marca 2023 r.

W dniu 22.03.2023 r. w Biurze SSP odbyło się posiedzenie Prezydium ZG SSP i zaproszonego gościa Kol. płk w st. spocz. Mariana Kasperskiego.

Posiedzenie rozpoczęło się wręczeniem zaproszonemu gościowi upominku-dyplomu w związku z jubileuszem 80-tych urodzin. Po wręczeniu upominku miło spędziliśmy z jubilatem chwilę przy kawie i sponsorowanych słodkościach.

Podczas posiedzenia Prezydium ZG rozpatrywało następujące tematy:

1. Przyjęcie uchwały Prezydium ZG o nadaniu OH „Za rozminowanie kraju” na podstawie przedłożonego Protokołu Kapituły OH w 2023 r. Odznaki nadano 8 żołnierzom (w załączeniu poniżej).
2. Organizacja i zabezpieczenie ze strony Prezydium ZG SSP centralnych uroczystości Święta Wojsk Inżynieryjnych: w Pułtusku (13.04), w Warszawie w Katedrze Polowej WP i przy pomniku Chwała Saperom (14.04), oraz Gozdowicach (22.04).
3. Przygotowanie pism do dowódców i życzeń z okazji Świąt Wielkanocnych.
4. Sprawy organizacyjne.

Poinformowano także o śmierci płk. w st. spocz. Jana Kwiatkowskiego z Pomiechówka, zasłużonego sapera, wieloletniego dowódcy JW. w Pomiechówku.

W 2023 r. na podstawie nadesłanych wniosków i rozpatrzeniu przez Kapitułę Odznaki Honorowej „Za rozminowanie kraju” niżej wymienionym nadano odznaki, które będą wręczone w dn. 14.04 o godz. 12.00 przy pomniku Chwała Saperom w ramach obchodów Święta Wojsk Inżynieryjnych:

- st. szer. spec. CHODAKOWSKA Iwona
- st. szer. DARDZIŃSKI Tomasz
- st. chor. sztab. rez. FERENC Henryk
- kpr. JANKOWSKI Mateusz
- st. chor. sztab. KOŚCIAŃSKI Krzysztof
- ppłk MEKETIUK Wojciech
- st. szer. spec. STĘPIEŃ Łukasz
- płk w st. spocz. ZDEB Wojciech

*Opracował:
Grzegorz Misiak*

SAPERSKIE FORUM

Posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego SSP 26 kwietnia 2023 r.

W dniu 26 kwietnia 2023 r., w godzinach popołudniowych, w biurze ZG SSP odbyło się kolejne już w tym roku posiedzenie Prezydium ZG SSP, w którym uczestniczyli Prezes SSP, I Wiceprezes ZG SSP, Wiceprezes ZG SSP, Sekretarz ZG SSP oraz Skarbnik ZG SSP.

Do najistotniejszych kwestii poruszanych podczas spotkania zaliczyć należy:

- A. udział władz i członków Kół SSP w centralnych uroczystościach Święta Wojsk Inżynieryjnych w Warszawie 14 kwietnia 2023 r.;
- B. udział władz i członków Kół SSP w uroczystościach upamiętniających forsowanie Odry i Nysy Łużyckiej w Gozdowicach i Siekierkach 22 kwietnia 2023 r.;
- C. udział Prezesa SSP w wernisażu wystawy pt. "80-lecie utworzenia 1 Batalionu Saperów" w Pułtuskach 13 kwietnia 2023 r. zorganizowanej przez Koło Nr 24 SSP;
- D. przygotowanie Święta SSP zaplanowanego na 22 czerwca 2023 (Każuń Nowy);
- E. omówienie kwestii dotyczących upamiętnienia 100 rocznicy powołania Szkoły Inżynieryjnej w Warszawie;
- F. podsumowanie realizacji planu Działalności ZG SSP za I kwartał i przedsięwzięć planowanych w II kwartale;
- G. omówienie spraw finansowych ZG SSP.

Kolejne posiedzenie Prezydium ZG SSP zaplanowano w II dekadzie maja, najprawdopodobniej w dniu 17 maja br. (16.30) w biurze ZG SSP.

*opracował: Gabriel Wasilewski
Fot. Gabriel Wasilewski*

Walne Zebranie Członków Koła Nr 1 SSP

W dniu 9 marca 2023 r. odbyło się Walne Zebranie Członków Koła Nr 1 SSP.

Obrady rozpoczął Prezes Koła kol. Grzegorz Misiak, który powitał przybyłych na walne zebranie Członków. Następnie wybrano przewodniczącego, prezydium i protokolanta zebrania oraz przyjęto porządek walnego zebrania.

Podczas obrad zrealizowano oraz omówiono następujące problemy:

1. Wręczono legitymacje nowoprzyjętym członkom do Koła Nr 1: kol. Adam Zenon KOSELA, kol. Dariusz GUZIKOWSKI oraz wręczenie zaległej legitymacji kol. Piotr LITWIN. W związku z nieobecnością na walnym zebraniu kol. Waldemara CIEŚLIKA, legitymacja będzie wręczona w innym terminie.
2. Zapoznano z pismem noworocznym ZG i uchwałą nr 6/2022 ZG SSP w sprawie wysokości opłacanych składek członkowskich i ich podziale.
3. Zapoznano z głównymi przedsięwzięciami ZG SSP w 2023 r.
4. Przedstawiono sprawozdanie z działalności i rozliczenie finansowe Koła za 2022 r.
5. Przyjęto Plan pracy Koła nr 1 SSP na 2023 r.
6. W sprawach organizacyjnych przedstawiono:
 - wysokość i sposób opłacania składek członkowskich, w tym wpłat na konto Koła zakładanego w Banku PKO BP;

- obchodów Święta Wojsk Inżynieryjnych w Warszawie oraz organizację wyjazdu do Gozdowic i Siekier w dn. 21-22.04 – chętni zgłaszają swój wyjazd do 10.04. do Wiceprezesa kol. Zbigniewa KRZEŚNIAKA;
- organizację spotkania koleżeńkiego z okazji zbliżających się Świąt Wielkanocnych. Spotkanie planowane jest o godz. 17.00 w dn. 30.03. Potwierdzenie udziału proszę zgłaszać do 24.03, a ostatnim terminem to 27.04 do Prezesa Koła lub Wiceprezesa telefonicznie lub z wykorzystaniem poczty elektronicznej.
- 7. W dyskusji omówiono sprawę 3 Członków Koła, którzy nie mogą ze względów zdrowotnych uczestniczyć w życiu Koła – walne zebranie zdecydowało, zachować ich na liście członków Koła i zwolnić z opłacania składek członkowskich.
- 8. Czy nie celowym byłoby wpisać Stowarzyszenie jako Organizację Pożytku Publicznego i przekazywania 1,5% na jego funkcjonowanie? Prezes SSP kol. Tadeusz DZIKOWSKI poinformował, że problem był już badany i wniosek był negatywny, gdyż wymaga zmiany profilu działania i rozliczenia podatkowego. Może ZG powtórnie pochyli się nad problemem.
- 9. Przekazano 4 numer kw. SAPER z 2022 r.

*Opracował
Grzegorz Misiak*

LISTA DARCZYŃCÓW WSPIERAJĄCYCH FINANSOWO WYDAWNICTWO „SAPER” (w układzie alfabetycznym, stan na dz. 31.05.2023 r.)

GRAJPER Stanisław, LORENC Kazimierz, SPIRYDOWICZ Andrzej i ZĄBEK Wiesław.

Prezydium Zarządu Głównego SSP składa wszystkim indywidualnym i zbiorowym (koła SSP) DARCZYŃCOM ogromne podziękowania za finansowe wsparcie wydawnictwa „SAPER”. Chwała Saperom!

*Zamiast felietonu**Niechciane...*

Niektórzy uczestnicy uroczystości Święta Saperów, [w dniu 14 kwietnia 2023 r.] w Warszawie wyrażali zdziwienie nie tylko odstępstwem od tradycyjnego dnia obchodów 16 kwietnia, ale też brakiem oflagowania Pomnika Chwała Saperów w barwach czerwono-czarnych. Enigmatyczne wyjaśnienia organizatorów uroczystości, że są to także barwy oddziałów banderowskich UPA i chodzi w obliczu wojny na Ukrainie o poprawność polityczną nie znajdowały zrozumienia. Także u piszącego te słowa.

Niechciane... To nie tylko barwy... Także pomniki... Pisałem wiele słów na łamach naszego pisma SAPER o bojach, a wręcz batalii stoczonej wokół pomnika Saperów w Skurczy na środkowej Wiśle. To nic, że miejsce, gdzie stał było [w sierpniu 1944 r.] obficie zroszone żołnierską krwią. BYŁ NIECHCIA-NY. Tylko dzięki uporowi prezesa SSP płk Tadeusza Dzikowskiego i wsparciu miejscowego działacza p. Zbigniewa Węgrzynka udało się przekonać IPN i po restauracji oraz zmianie inskrypcji Pomnik zachować i ponownie odsłonić. [SAPER nr 3/51/2014, s. 10-11; SAPER nr 2-3/70/2020, s. 12-13].

Niechciane wojska inżynieryjne... Uczestniczyłem niedawno na konferencji popularno-naukowej zorganizowanej w ramach obchodów 80-lecia 1 DP im. T. Kościuszki w Wesołej, świetnie prowadzonej przez gen bryg. dr Bogusława Bębenka. Nie zważając na komentarze dotyczące nie trzymania się tematu [w rozprowadzanej publikacji książkowej był mój merytoryczny artykuł] poruszyłem problem niechcianych wojsk inżynieryjno-saperskich zarówno przez Marszałka Józefa Piłsudskiego i władze wojskowe II Rzeczypospolitej jak też na Froncie Wschodnim co powodowało tragiczne w skutkach wydarzenia II wojny światowej i niepotrzebne żołnierskie ofiary. Współczesne kuriozum pogłębia fakt, iż w historiografii wojskowości ostatniego okresu narodowych dziejów, w PRL na tle kilkudziesięciu tysięcy opracowań monograficznych dotyczących Sił Zbrojnych na palcach jednej ręki można było się doliczyć opisu wkładu saperów polskich w wysiłek zbrojny Wojska Polskiego. Dopiero w ostatnim okresie czasu prace generałów; Czesława Piotrowskiego, Zdzisława Barszczewskiego czy prof. Zdzisława Cuttera z wolna wypełniają tę lukę, a także co czynię nie bez osobistej satysfakcji w dużym zakresie podjęta przez Zarząd Główny działalność edytorsko-wydawnicza. W dalszym jednak czeka rozpoczęta, a nie ukończona monografia: „Inżynieria wojskowa na przestrzeni narodowych dziejów”.

Niechciane saperskie barwy... Głęboko osadzone w historiografii wojskowości przez liczne wydawnictwa, w tym i albumowe [H.Smaczny. *Księga kawalerii polskiej*. Warszawa 1989, s. 252; H.Wielecki, *Polski mundur wojskowy*. Warszawa 1995.] jak też liczne opracowania BARWY i BRONI sięgające do okresu Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego oraz wojsk inżynieryjno-saperskich II Rzeczypospolitej. Pisał o tym na łamach naszego pisma płk dypl. Grzegorz Misiak [SAPER nr 3/58/2016, s. 10 „Czerwono-czarne to barwy saperskie”]. Czy przyjdzie nam – w imię poprawności politycznej- zmienić barwy na inne? Pytanie nie zawsze może być retoryczne...

Wiesław Leszek Ząbek

KĄCIK POETYCKI

ŚWIĘTO SAPERA

*Przedzierające się
poprzez szary wolał chmur
promienie słońca,
rozpryskane kroplami deszczu
na pylonie Pomnika,
delikatnie rosą,
zastygłą w skupieniu twarz Saperów,
w dłoniach ściskającego życie...*

*Iskrzące ostrza bagnietów
znieuchomiłe komendę,
pochylone drzewce
sztandarów
prężą powagę ciszy,
przerywaną łoskotem werbli,
stanowią -
CHWAŁĘ uroczystości...*

*Wzruszone twarze,
wspomnieniami wnikają w przeszłość,
konfrontując z doznaniem
rzeczywistości
z radością koleżeńskie spotkanie
z trwałością chwili
do której powracają 16 kwietnia -
zawsze,*

póki bije saperskie serce...

Wiesław I. Ząbek

Wycieczka do Zamku Leśna w Szczytnej, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju i Twierdzy Kłodzkiej

Zarząd Koła „Saper” im. gen. Jakuba Jasińskiego zorganizował wycieczkę turystyczno-krajoznawczą do Zamku Leśna w Szczytnej, Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju i Twierdzy Kłodzkiej dla członkiń i członków Koła „Saper” oraz członków Koła SSP. 28 sierpnia 2022 r. wyjechaliśmy z Wrocławia w kierunku Szczytnej. Kierownik wycieczki Kolega Marczak bardzo gorąco powitał wszystkich jej uczestników oraz przekazał serdeczne życzenia – dobrego samopoczucia, zadowolenia i sympatycznej atmosfery.

Zwiedzanie rozpoczęliśmy od **Zamku Leśna** w Szczytnej. Zamek został wkomponowany w skały na krawędzi skalnej nad Szczytną na Szczytniku (589 m n.p.m.) najwyższej kulminacji niewielkiego płaskiego stołwa, stanowiącego południowo-wschodni skraj Gór Stołowych i podciętego malowniczymi urwiskami skalnymi z Orlimi Skalkami. Data powstania zamku to lata 1831-1837, kiedy właściciel Szczytnej major i hrabia Leopold von Kohberg wybudował swoją rezydencję niedaleko miejsca, w którym Prusacy wybudowali Fort na Szczytniku. Zamek w obecnym kształcie stoi od niedawna. Budowla została wzniesiona jako rezydencja magnacka. Zamek zbudowany jest na wzór średniowiecznego zamku obronnego i reprezentuje styl neogotycki. Jest to czworoboczna trzykondygnacyjna budowla na planie prostokąta z czterema narożnymi wieżami. Jedna z wież ma kształt cylindra, pozostałe są czworoboczne. Zamek otacza sucha fosa oraz mur obronny. We wnętrzu znajduje się sala rycerska oraz kaplica MB Królowej Pokoju z unikalnym zabytkiem, jakim są rury wykonane ze stopu spiżowego, pełniące rolę dzwonka. Bardzo byliśmy zadowoleni z obejrzenia tej budowli o średniowiecznej architekturze, chociaż wybudowaną niedawno bo w latach 30. XIX wieku.

Następnie udaliśmy się do Dusznik Zdroju, aby zobaczyć **Muzeum Papiernictwa**. Jest to placówka muzealna Samorządu Województwa Dolnośląskiego utworzona w 1968 r. w XVI / XVII wiecznym młynie papierniczym w unikatowej architekturze nad Bystrzycą Dusznicką. Muzeum oprócz działalności muzealniczej produkuje w niewielkich ilościach papier czerpany na oryginalnych zabytkowych maszynach. Młyn – papiernia wpisany jest do rejestru zabytków województwa dolnośląskiego 6 XI 1956 r. jak zabytek techniki. Obiekt posiada dużą wartość historyczną w skali Polski i jest jednocześnie bardzo ciekawą atrakcją turystyczną, czego doświadczyliśmy podczas zwiedzania. 20 września 2011 r. młyn decyzją Prezydenta RP uzyskał status pomnika historii. Obecnie trwają starania o wpisanie zabytkowej papierni na listę UNESCO. Jest to jedyny zachowany i do dziś działający obiekt tego typu w Polsce i jeden z nielicznych w środkowej Europie. Zobaczyliśmy tutaj pokazową produkcję czerpanego papieru, ekspozycję przedstawiającą rozwój techniki produkcji papieru, ekspozycję „Polski pieniądz”, wystawę ilustrującą historię drukarstwa i ekspozycję oryginalnych urządzeń papierniczych.

Będąc już zmęczeni, udaliśmy się na zasłużony smaczny obiad integracyjny w Dusznikach Zdroju a następnie pojechaliśmy zobaczyć **Twierdzę Kłodzką**. Twierdza to dobrze zachowana duża twierdza, będąca systemem obronnym z okresu XVII i XVIII wieku, której powierzchnia wynosi ponad 30 ha. W skład kompleksu wchodzi: twierdza główna, fort posiłkowy Owcza Góra, obwarowania miejskie i umocnienia polowe. Pierwsza wzmianka o istnieniu grodu obronnego na Górze Zamkowej pochodzi z relacji czeskiego kronikarza Kosmasa z 981 r. Historia Twierdzy jest bardzo rozległa, w związku z tym opiszemy jej historię współczesną. W 1960 r. twierdza została oficjalnie uznana za zabytek i udostępniona turystom. Obecnie jest dostępna dla turystów wraz z odcinkiem trasy podziemnej około 1 km, którą ześmy pokonali. W lipcu 2018 r. utworzono ścieżkę historyczną od wejścia od ulicy Czeskiej w południowej części twierdzy i dalej w kierunku wschodnim przez teren przeznaczony do rekonstrukcji „Ogrodu Komendanta”, punkt widokowy „Baterię Skazanatowaną” do „Bramy Wróbla” stanowiącej wejście na teren twierdzy. W 2022 r. odkryto sieć nieznaną dotąd XVIII wiecznych chodników kontr-minerskich pod twierdzą. I na tym zakończyliśmy zwiedzanie. Na koniec kierownik wycieczki najserdeczniej podziękował naszej drogiej klienteli turystycznej za bardzo godne znośnienie trudów wycieczki, profesjonalnemu fotografowi W. Malejowi za wykonywanie zdjęć, przewodnikowi P. Trojanowskiemu za zrealizowanie programu eskapady oraz kierowcy Cz. Olbertowi za bezpieczną jazdę.

Jerzy Marczak

80- LECIE ABSOLWENTÓW OSWIŃ. we WROCŁAWIU

Wpisane w koloryt miejsca i czasu organizowanych uroczystości Święta Saper, stanowiące uzupełnienie formalnych przedsięwzięć zazwyczaj perfekcyjnie zorganizowanych przez poszczególne ogniwa dowodzenia wojskami inżynieryjnymi, stąd niepowtarzalne w treści i formie. Saperskie spotkania w gronie wypróbowanych przyjaciół czy też okolicznościowo poznanych towarzyszy broni stały się kanonem działania szeroko rozumianej, saperskiej rodziny. Są też pełne uroku... i niezapomniane.

„Mamy po 20 lat oraz po 60 lat doświadczenia życiowego...” – to motto wygłoszone podczas koleżeńkiego spotkania absolwentów [rocznik 1961-1964] Oficerskiej Szkoły Wojsk Inżynieryjnych im. gen. Jakuba Jasińskiego we Wrocławiu najlepiej odzwierciedlało zarówno istotę jak i atmosferę Jubileuszowej Uroczystości. W roku 2023 zdecydowana większość kolegów z 1. kompanii podchorążych kończyła 80 lat. Co prawda byli też koledzy starsi od nas o 1 – 2 lata, ale stanowili mniejszość. Główny trzon kompani prosto po uzyskaniu Świadectwa Dojrzałości na ochotnika podejmował służbę wojskową. Tylko nieliczni jak obecni na spotkaniu byli podchorążowie:

Kaziu Lorenc, Piotr Malinowski czy **Kazio Śmietana** zdążyli „zasmakować” pracy i życia cywilnego. Pozostali - Rocznik 1943 - jak „nieopierzone ptaki” prosto ze szkoły ponadpodstawowej i rodzinnego domu - jako ochotnicy - „przyfrunęli” na Obornicką 108 we Wrocławiu, by po zakończeniu szkolenia unitarnego otrzymać po złożonej przysiędze wojskowej tytuł „Podchorążego” i dalej kontynuować naukę saperskiej już jako żołnierze zawodowi.

80
lat

Jubileusz Osiemdziesięciolatków miał też szczególną oprawę. Zadbał o to zaprzyjaźniony z saperami pan **Rafał Kolaszyński**, właściciel restauracji „Korado”. Z krwi i kości cywil... z duszy i serca saper. Toteż nie zabrakło pięknie udekorowanego stołu biesiadnego i wykwintnych potraw zaserwowanych przez niedawno pozyskanego mistrza kulinarnego z renomowanej restauracji w Warszawie.

Uroczystość zainicjowało wystąpienie – pełne refleksji – **Wiesława Ząbka**, który powitał Jubilatów i zaproszonych gości; **Andrzeja Spirydowicza** i **Rafała Kolaszyńskiego**. Nawiązał on do wspomnianego motto; *Mamy po 20 lat oraz po 60 lat doświadczenia życiowego*, a które idealnie wkomponowało się zarówno w klimat spotkania jak i postawy życiowe JUBILATÓW, w dalszym ciągu pełnych werwy i aktywności. Po promocji oficerskiej 1964 roku rzuceni do różnych garnizonów i instytucji wojsk inżynieryjnych, przeszli dobrą szkołę saperską oraz poszczególne szczeble kariery wojskowej co procentowało kolejnymi awansami i odznaczeniami zarówno resortowymi jak i państwowymi. Dzisiaj wolni od powyższych spraw mogli z nostalgią wspominać zarówno dobre jak i złe czasy. Tym bardziej, iż sprzyjała temu publikacja wręczana przez **Wiesława Ząbka** autora III tom Sagi Saperskiej „Saperzy rocznik 60. Wspomnienia młodych oficerów z lat 1960-1970.”, min. opisująca wydarzenia zaistniałe z ich udziałem.

Główny akcentem uroczystości było wręczenie specjalnie przygotowanych przez firmę **CELSTAN p. Stanisława Śliwy** okolicznościowych medali 80-latków. Pierwszym uhonorowanym tym medalem został najstarszy wśród naszego grona kol. **Kazimierz Lorenc**. Aktu tego dokonał najmłodszy wiekiem **Józef Marczak**. Następnie, według kolejności urodzin, okolicznościowe medale wręczył „senior” **Kazik Lorenc**. Symbolicznie uhonorowano Medalem 90-lecia, także naszego dowódcę kompani **płk mgr Stanisława Kuliniaka**, telefonicznie przekazując stosowne życzenia i odśpiewując tradycyjne 100 lat.

Wspólna sesja zdjęciowa zakończyła oficjalną część uroczystości po czym już przy biesiadnym stole toastom i wspomnieniom nie było końca.

Wiesław L. Ząbek

JUBILACI

TOMASZ BOGUCKI – płk mgr inż. Po ukończeniu OSWiInż. pełnił służbę w jednostce zabezpieczenia MON stacjonującej na Stoczni w garnizonie Kuzuń, później w Szkole Młodszych Dowódców w OSWiInż. we Wrocławiu, następnie w 12 pułku zabezpieczenia IC MON. Po ukończeniu studiów na Politechnice Warszawskiej dalszą służbę pełnił w szefostwie wojsk inżynieryjnych MON, by od 1977 roku poświęcić się pracy dydaktyczno-naukowej w WAT. Odszedł do rezerwy w 2001 r.

STANISŁAW GRAJPER – płk mgr inż. Po promocji dca. pIsap. w jed. zab. MON, a po ukończeniu WAT w 1971 r. pełnił służbę w 2 BSap., następnie w szefostwie wojsk inżynieryjnych WOW i MON. Ukończył również PSOS w ASG. Wielokrotny uczestnik misji pokojowych ONZ na Bliskim Wschodzie oraz Komisji Nadzoru i Kontroli w Wietnamie. Odszedł do rezerwy w 1998 r.

MARIAN KASPERSKI – płk mgr inż. Przeszedł wszystkie szczeble dowodzenia od dowódcy plutonu do dcy. bPont w 7 pułku pontonowym w Dęblinie. Po ukończeniu WAT w 1975 r. służył w szefostwie MON, następnie był komendantem Ośrodka Szkolenia Specjalistów Wojsk Inżynieryjnych w Elku, a po ukończeniu PSOS w ASG w 1990 zastępca szefa wojsk inż. WOW, dalej szefem wojsk inż. i chem. KOW oraz zastępca szefa wojsk inż. DWŁąd. Odszedł do rezerwy w 1998 r.

KAZIMIERZ LORENC – płk dypl. inż. Przeszedł kolejne szczeble dowodzenia w 3 ppont. POW aż do dcy. bPont. Po ukończeniu ASG dalszą służbę pełnił w Oddziale Szkolenia SWiInż. MON. Odszedł do rezerwy w 1995 r.

PIOTR MALINOWSKI – płk dypl. przeszedł poszczególne szczeble dowodzenia w 2. W BSap, aż do szefa sztabu 2 W BSap. [1983 -1987]. W 1975 r. ukończył ASG. Następnie został przeniesiony do Inspektoratu Sił Zbrojnych. Brał udział w misjach pokojowych ONZ na Bliskim Wschodzie. Odszedł do rezerwy w 1998 r.

JÓZEF MARCZAK – płk dr hab. Początkowo związany z 7 ppont w Dęblinie [dca. pldow. I dca. kpont], a po ukończeniu ASG w 1973 r. przeszedł do pracy dydaktyczno- naukowej w tej uczelni, obejmując m.in. stanowiska, kierownika Zakładu Taktyki w Katedrze Taktyki Wojsk Inżynieryjnych, później szefa Katedry Obrony Terytorialnej i Cywilnej AON, uzyskując tytuł profesora tej Uczelni. Autor wielu książek o tematyce, m.in.; zapór inżynieryjnych i niszczeń oraz obrony terytorialnej kraju. Współtwórca wdrożonej w życie koncepcji „Obrony terytorialnej Polski?”. Przeszedł w stan spoczynku w 2022 r.

WIESŁAW LESZEK ZABEK – płk dr. Po ukończeniu OSWiInż. służył w 2 WBSap pełniąc obowiązki dcy pl. rozpoznania, komp. dow., szefa sztabu bmin. Uczestniczył w kursach i obozach szkoleniowych 6 DPD organizowanych dla pletwonurków i skoczków spadochronowych. W 1969 r. w wyniku komplikacji zdrowotnych po wypadku podczas nurkowania, decyzją GWKL otrzymał orzeczenie „zdolny do służby wojskowej ograniczeniem”, a w efekcie przeniesiony do pionu politycznego. W 1976 r. kończy z wyróżnieniem i wcześniejszym awansem na stopień majora studia WAP. Dalej pełni służbę w jednostkach wojsk inżynieryjnych WOW –[zca dcy 7ppont. W Dęblinie; zca kdtA WOSSIIB Giżycko] Od 1985 r. w dowództwie WOW, szef Jednostek Naukowo-badawczych i Specjalnych, później Dyrektor Muzeum Tradycji WOW. W 1991 r. obronił pracę z historii wojskowości, [WIH], a 1992 ukończył studia podyplomowe z filozofii oraz WKDO w ASG. Autor kilkunastu książek i kilkudziesięciu referatów naukowych o problematyce historycznej publikowanych w licznych periodykach. Od 2001 r. redaktor naczelny kwartalnika SAPER. Odszedł do rezerwy w 1993 r., dalej pracując do 2003 r. jako naczelnik wydziału w Departamencie Wojskowym Ud/s KiOR

ZAPOMNIANY POMNIK SAPERA

100 lat temu, 17 sierpnia 1923 roku, w dniu święta stacjonującego w Toruniu 8 pułku saperów odsłonięto na terenie koszar (narożnik dzisiejszego Osiedla Sztuk Pięknych) Pomnik Saperów. Stał 16 lat został zniszczony przez Niemców w 1939 r.

Intencja

Pomysłodawcą postawienia pomnika w Toruniu był kpt. Stanisław Józef Małecki (ur. 27 kwietnia 1894) po czym inicjatywa jego budowy wykrystalizowała się w środowisku oficerów 8 p. sap. i Inżynierii Okręgu Korpusu VIII Toruń. Oficerowie ci dokonali zbiórki niezbędnych funduszy na jego budowę. Pomnik powstał dla uczczenia poległych na polu chwały i także odznaczonych za zasługi bojowe żołnierzy IV, XV i XVI batalionów saperów, które w maju 1921 r utworzyły 8 p. sap. W czasie działań wojennych 1919 – 1920 jednostki te zdobyły łącznie około 140 jeńców, 2 pociągi pancerne, dwa działa, 1300 karabinów, 6 karabinów maszynowych, 150 wozów i 8 kuchni polowych. Zniszczyły, 21 dużych mostów kolejowych i drogowych, wiele urządzeń stacyjne na 11 stacjach kolejowych oraz 4 tamy rzeczne. Zbudowały 15 większych mostów polowych i tymczasowych. Dokonały zniszczeń i napraw 260 mniejszych mostów i kładek. Zbudowane podczas wojny przez bataliony linie obronne należy liczyć w setkach kilometrów. Początkowo pułk stacjonował w Grudziądzu a od 18 października w Toruniu. Jednostka rozlokowała się w Koszarach Zamoyskiego, ul. Koszarowa i Sienkiewicza (obecnie Broniewskiego i Sienkiewicza). W latach 1921 – 1927 pułkiem dowodził ppłk/pk Witold BITLER. Oprócz pułku funkcjonowała w Toruniu Okręgowa Składnica Inżynieryjno-Saperska (przy ulicy Wola Zamkowa 12), której 25 października 1925 zmieniono nazwę na Okręgowy Skład Inżynieryjno-Saperski, a w 1926 na 8. Okręgowa Składnica Saperska.

Projektant

Wykonanie pomnika toruński korpus oficerski inżynierii zlecił miejscowemu artyście, był nim Wojciech Aleksander Durek (ur. 23 marca 1888 - . Zm. 27 czerwca 1951) rzeźbiarz i malarz, późniejszy członek Zjednoczenia Apostolstwa Katolickiego. Urodził się w Małej k. Ropczyca, w ubogiej rodzinie chłopskiej Franciszka i Marii z d. Magiera. Dzięki sponsorom ukończył Szkołę Zawodową Przemysłu Drzewnego w Zakopanem, wyższą Państwową Szkołę Przemysłową w Krakowie, a następnie Szkołę Artystyczną w Laas (w Tyrolu). Studia artystyczne kontynuował do 1911 w w Mediolanie, Monachium, Wiedniu i w Grazu. Był wykładowcą Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Po odzyskaniu niepodległości mieszkał w Toruniu. Później przeniósł się do Warszawy, a w 30. latach XX w. do Kielc. Swoje prace wystawiał m.in. w Krakowie (1920), Warszawie (1920), Toruniu (1922, 1928), Bydgoszczy (1924), Lublinie (1931), Kielcach (1945, 1949). Wykonał rzeźby do 12 kaplic kalwarii w Wielu koło Kościerzyny (1915-1924), obok saperskiego pomnika z 1923 r., zaprojektował wykonany w tym samym roku w Toruniu pomnik Stanisława Moniuszki. Ponadto w latach późniejszych wykonał : figurę Chrystusa Króla na placu Królowej Jadwigi w Chojnicach (1931), płaskorzeźbę w kaplicy Matki Boskiej w Chełmży (1932), kompleks rzeźbiarski na terenie garnizonu w Komorowie (1932-1933), monumentalną rzeźbę Chrystusa Króla w Małej (1936), rzeźby w parku biskupim w Pelplinie (1937), Pomnik Wdzięczności ku czci Chrystusa Króla w Sępólnie Krajeńskim (1938) pomnik pomordowanych w 1939 r. w Chełmży. Pomnik „Partyzantom” w Końskie (1947), cykl ołtarzy w Ołtarzewie Zmarł niespodzianie w Warszawie, spoczął w Ołtarzewie w palotyńskiej kwaterze, pod ostatnią przez siebie zrealizowaną pracą – Piętą.

Uroczystość odsłonięcia

17 sierpnia 1923 r. w dniu święta 8 pułku saperów (od 1931 r. 30 maja) odbyła się w Toruniu uroczystość odsłonięcia Pomnika Saperów. Z tej okazji gośćmi pułku byli : inspektor III Armii, gen. dyw. Leonard Skierski, d-ca O. K. Nr. VIII gen. bryg. Stefan Latour i szef Departamentu V Inżynierii i Saperów Ministerstwa Spraw Wojskowych płk. inż. Mieczysław Dąbkowski. Tuż przed planowaną uroczystością na dziedzińcu koszarowym stanął na zbiórce cały stan osobowy pułku z dowódcą ppłk. Butlerem. O godzinie 10 -ej rozpoczęła się uroczysta polowa Msza Święta odprawiona przez dziekana toruńskiego OK. VIII g. tajnego szambelana papieskiego ks. Jana Sienkiewicza, który wygłosił okolicznościowe kazanie. Po Mszy Św. przy

dźwiękach orkiestry i fanfarach, zagranych przez czterech trębaczy, nastąpiło odsłonięcie pomnika. U stóp stojącego na pomniku saperskiego złożono kwiaty jak zauważono okazały bukiet złożył szef Departamentu Inż. i Sap. płk. Dąbkowski. Następnie gen. dyw. Skierski wręczył nagrody zwycięzcom saperskich zawodów sportowych 8 p. sap., które odbyły się w dniach od 10 do 15 sierpnia b. r. w Toruniu. Świetnie wypadła defilada, która zakończyła poranną uroczystość. Goście udali się do świetlic kompanijnych, gdzie oglądali urządzenia i modele saperskie. O godzinie 13-iej odbyło się w kasynie oficerskie śniadanie, podczas którego przemawiali: gen. dyw. Skierski, gen. bryg. Latour, sędziwi gen. bryg Leonard Brzeziński-Dunin, gen. broni Zygmunt Zieliński (będąc dowódcą Okręgu Generalnego Pomorza - Okręgu Korpusu Nr VIII zaprowadził porządek i ukrócił samowolę wojskowych w stosunku do ludności rodzimej), płk. Dąbkowski i ks. dziekan Sienkiewicz. O godz. 22 rozpoczął się bal, który trwał do rana. Rano 18 sierpnia po pożegnaniu przez korpus oficerski gości, płk Dąbkowski dokonał inspekcji pułku. Obserwował jego szkolenie z minerstwa i techniki wysadzania. Następnego dnia po kontroli toruńskich fortów o godz. 14 żegnany przez korpus oficerski pułku i OK. przy dźwiękach orkiestry pułkowej odjechał do Warszawy.

Opis Pomnika

Przedstawiał stojącego saperskiego z kotwicą w ręce stojącego na cokole. Na nim znajdowały się trzy tablice. Na środkowej, ozdobionej czarnym krzyżem, wryte były nazwiska saperów poległych podczas wojny 1920 roku i powstania wielkopolskiego. Dwie boczne, ozdobione u góry wizerunkami jedna orderu Virtuti Militari (ogólnie odznaczono 23 saperów) i druga Krzyża Walecznych (40 odznaczonych) które pod krzyżami zawierały listy odznaczonych. Przed cokołem umieszczono fontannę z wijącym się węże. Należy wspomnieć, że w Toruniu Saperzy mieli jeszcze jeden pomnik (obelisk), postawiono go na początku lat trzydziestych na placu ćwiczeń wodnych (dzisiejsze działki przy ul. Przybyszewskiego). Upamiętniał saperów, którzy zginęli podczas akcji powodziowych. Niestety nie wiadomo jak ten obelisk wyglądał. Trudno też zlokalizować dokładnie (precyzyjnie) miejsce w którym został postawiony.

*Andrzej Szutowicz
kolo 21 Drawno*

Literatura

<https://www.aukcjeostoya.pl/produkt/332049/wojciech-aleksander-durek/> https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Durek <https://www.facebook.com/1594535840827484/posts/2825173747763681/> <https://pdfs.semanticscholar.org/170e/2b0a4666f63885289631177e2a4f5f9d1b6b.pdf> http://zbrojownia.cbw.wp.mil.pl:8080/Content/2959/ZP_1923_037.pdf

SAPER

TWÓRCA „MARSZU SAPERSKIEGO” POR. JAN KRZYSZTOF MARKOWSKI

Urodził się 14 marca 1913 roku w Lublinie w rodzinie Tadeusza (1881–1969) śpiewaka operowego, aktora i dyrygenta Chóru Lutnia i Marianny Markowskich. Miał siostrę Irenę pianistkę i młodszego brata Andrzeja – kompozytora, dyrygenta i organizatora życia muzycznego. Ukończył gimnazjum im. Stanisława Staszica, następnie hydrotechnikę na Politechnice w Warszawie, co już go klasyfikowało do saperów. Mimo studiów technicznych pociągała go kariera estradowa. Będąc studentem objawił się jako kompozytor, tekściarz i wykonawca własnych piosenek. W 1934 roku rozpoczął współpracę z Orkiestrą Salonową, Stefana Rachonia. Współprowadził kabaret studencki „Chór Piór”. Był absolwentem Szkoły Podchorążych Rezerwy Saperów. W zawodzie inżyniera pracował jednak krótko. Jego życie zdominowała muzyka, komponował także muzykę filmową i teatralną. Był znakomitym pianistą rozrywkowym, występującym w roli solisty i akompaniatora. Zmobilizowany w 1939 r. jako oficer rezerwy saperów brał udział w wojnie obronnej był dowódcą plutonu saperów. Po klęsce wrześniowej i nieudanym przejściu do Rumunii powrócił w październiku 1939 do Warszawy. Zatrudniony został w biurze technicznym Dyrekcji Wodociągów i Kanalizacji. By uniknąć wywózki na roboty zaczął posługiwać się fałszywymi dokumentami wystawionymi na nazwisko urodzonego w Białymstoku, zawodowego muzyka a „Jerzego Molickiego”. Wkrótce był to jeden z dwóch jego pseudonimów konspiracyjnych, w której początkowo był w grupie łączności byłego szefa łączności KOP kpt/ mjr. Jerzego Uszyckiego i późniejszego zastępcy szefa V Oddziałku Dowodzenia Ogólnego i Łączności sztabu Komendy Głównej AK. W swoim mieszkaniu przy ul. Jakubowskiej 22, gdzie złożył przysięgę miał konspiracyjny magazyn broni. Na co dzień grał w barze „Pod Miotłą”, i akompaniował Mieczysławowi Foggowi w popularnej kawiarni „Swan” na Nowym Świecie i w teatryku „Miniatury”. Skomponował rozpropagowany przez Fogga słynny przebieg „Zamszowa bluzeczka”. Zarobkowo komponował także muzykę do komedii wystawianych w czasie wojny w warszawskim (jawnym) teatrze „Miniatury”. W konspiracji należał do IV rejonu WSOB (Wojskowa Służba Ochrony Powstania) V Obwodu (Mokotów) Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej. Służył w 2. kompanii WSOB¹. Zorganizował drużynę do zadań specjalnych, w której używał pseudonimu „Krzysztof”. Walczył w powstaniu Warszawskim na Mokotowie, jego 2 kompania czasem nazywana saperską liczyła 110 żołnierzy, a cały VI batalion WSOB. Miał 262 żołnierzy (w tym 25 łączniczek i sanitariuszek). W powstaniu batalion podporządkowany był pułkowi Baszta KG AK, który zajmował Rejon 6 (południowa część Górnego Mokotowa z Rakowcem, Służewcem i Ursynowem). Swoją saperską służbę w powstaniu potwierdził niejako pośrednio, wspominając; „... Nasza Kompania ciągle była przy pracy. Część ludzi robiła umocnienia, kopała rowy przeciwzołgowe na al. Niepodległości, inna grupa przydzielona była do nacierających oddziałów, aby przebijając im drogę trotylem lub plastykiem. Inna grupa zakładała miny swojego wyrobu na ul. Puławskiej, skąd atakowały nas «Tygrysy». Niemcy ciągle atakowali!...”²

„Saperski” Marsz Mokotowa

Utwór ten wraz z autorem słów kpr. por. (szer.) Mirosławem Jezierskim dedykował Mieczysławowi Foggowi, który rozpowszechnił go. Utwór szybko zdobywał w Warszawie popularność, dotarł do oddziałów leśnych nie tylko AK, wkrótce stał się hymnem Walczącej Warszawy³.

Po upadku powstania Markowski przebywał w Oflagu VII A Murnau posiadał nr jeniecki 102291 również w Murnau miał przebywać Jezierski nr jeniecki 221271 jednak wydaje się to wątpliwe, gdyż brak jest konkretnego potwierdzającego ten fakt źródła. Natomiast w Murnau jeńcem był także brat Markowskiego, Andrzej ps. „Jerzy” i „Szeliga”, służył w Narodowych Siłach Zbrojnych walczył na Starówce napisał w 1941 r. muzykę niezwykle popularną w obozach jenieckich piosenki Krigsgefangenenpost ze słowami

Pierwszy od prawej ppor. Jan Krzysztof Markowski ps. „Krzysztof”, obok niego sanitariuszka Janina Załęska ps. „Małgorzatka”, nn, nn, z akordeonem Waclaw Żdżarski – fotoreporter BiP; zdjęcie autorstwa Sabiny Żdżarskiej / MPW. Źródło: varsavianista.pl

ppor. Andrzeja Nowickiego. Po wojnie Andrzej Markowski wrócił do Polski, zrobił wielką karierę muzyczną używał pseudonimu artystycznego Marek Andrzejewski, był twórcą Międzynarodowy Festiwal Oratoryjno-Kantatowy Wratislavia Cantans (dziś im. Andrzeja Markowskiego).

Do kraju powrócił także Jezierski i przez wiele lat pracował w warszawskim Biurze Studiów i Projektów Gospodarki Wodno-Ściekowej. Inaczej potoczyły się losy Jana Markowskiego, po uwolnieniu został przyjęty do II Korpusu Polskiego⁴ we Włoszech tam oczekując na ewakuację został autorem Marsza Saperskiego ;

Na bluzach nosimy „Polandy”
I czarno-czerwony nasz znak.
Choć obce sztandary i łądy,
Uparcie bronimy swych flag.
Bo cel nasz jest jasny i prosty
Choć każdy z nas wali się z nóg.
Na rzekach już piętrzą się mosty,
Już nie ma do boju złych dróg.

Refrain:

Saperskie barwy są czarno-czerwone,
Czarne od dymu, czerwone od krwi,
A chociaż ręce są takie zmęczone
W naszym pochodzie nie wstrzyma nas nic!
W naszym pochodzie przez pola minowe
Każda przeszkoda się łamie i rwie.
Bo nasze barwy są czarno-czerwone
Czarne od dymu czerwone od krwi!

Posłuchaj jak dźwięczą oskardy
Jak wozów kolumny się pną,
W tym marszu stalowym i twardym
Jest Wilno, Warszawa i Śląsk...
Gdy lasem kominów fabrycznych
Pewnego przywita nas dnia
Staniemy na plantach krakowskich
I halny powieje nam wiatr...

1 https://pl.wikipedia.org/wiki/Wojskowa_S%C5%82u%C5%BCba_Ochrony_Powstania

2 <https://www.niedziela.pl/artykul/74728/nd>

3 <https://pisarze.pl/2023/01/24/tadeusz-matulewicz-jan-markowski-kompozytor-walczacej-warszawy/>

4 <https://varsavianista.pl/index.php/2023/03/15/jan-krzysztof-markowski/> Fot.

Utwór ten dowodzi jego przywiązania i szacunku do saperkiej profesji. Nie jest to jednak obecnie wykonywany przez SSP „Marsz Saperów”, ten powstał po licznych przeróbkach i dopiskach na bazie utworu, który skomponował i napisał słowa kpt / mjr sap. Tadeusz Stachowski, był on saperem 3. Dywizji Strzelców Karpackich, uczestniczył w walk we Włoszech w 1944 r. Pozostał na emigracji, był prezesem Koła Stowarzyszenia Saperów Polskich przy środowisku kombatanckim 3. DSK⁵ w Anglii. Markowski z Włoch trafił na Wyspy Brytyjskie. Jego imię i nazwisko oraz stopień porucznika widnieje wśród kadry formowanego w Szkocji od lutego do czerwca 1945 r. 4 batalionu saperów 4 Dywizji Piechoty.

Trudno jest jednoznacznie określić czy kompozytor Jan Markowski jest wśród wykazanych osób funkcyjnych dowódcą plutonu dowodzenia tego batalionu, czy jest to zupełnie inny oficer o tym samym nazwisku? Dowódcą 4 bsap. był mjr sap. Wiktor Neklaws (ur. 27 sierpnia 1901 roku, 24 grudnia 1949 roku otrzymał obywatelstwo brytyjskie). Batalion był w zmotoryzowany, liczył ok. 1200 żołnierzy

(rekrutujących się w 80% z Organizacji Todt)⁶. Nie zorganizowano plutonu mostowego, kompania parkowa była w toku formowania, wszystkie trzy kompanie saperów - sformowano⁷. W walkach na froncie nie wziął udziału. Faktem jest, że kompozytora por. Jana Markowskiego zdemobilizowano. Pozostał w Anglii, założył rodzinę i kontynuował działalność artystyczną w emigracyjnym środowisku. Z Wiktorem Budzyńskim, współtworzył działający w latach 1949 – 1951 teatrzyk „ Niebieski Balonik”. W 1962 roku przeniósł się do Monachium gdzie rozpoczął pracę w Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa w „Podwieczorku przy mikrofonie”. Przyjaźnił się z kompozytorem „Czerwonych maków na Monte Cassino” Alfredem Schutzem oraz z twórcą „Wesołej Lwowskiej Fali” wspomnianym Wiktorem Budzyńskim. Zmarł w Monachium 2 kwietnia 1980 roku⁸.

Andrzej Szutowicz
koło Nr 21 SSP Drawno

5 https://saper.com.pl/wp-content/uploads/2020/10/saper_234-2010.pdf

6 [https://pl.wikipedia.org/wiki/4_Batalion_Saper%C3%B3w_\(PSZ\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/4_Batalion_Saper%C3%B3w_(PSZ))

7 https://pwr.uwb.edu.pl/ZNMW/files/ZNMW_1989_3_014.pdf

8 <https://pisarze.pl/2023/01/24/tadeusz-matulewicz-jan-markowski-kompozytor-walczacej-warszawy/>

INFORMACJE

NASZE WYDAWNICTWA

Zgodnie z planem wydawniczym Zarządu Głównego Stowarzyszenia Saperów Polskich redakcja kwartalnika SAPER podjęła działalność edytorską popularyzującą sylwetki saperów w ramach cyklu wydawniczego NASI DOWÓDCY. Do tej pory ukazały się następujące opracowania:

- Saga o kpt. [ppłk] Romanie Byleniu „Idź za słońcem...”
- Opowieść o dowódcy kpt[plk] Stanisławie Kuliniaku „Z Kresów Podola na Dolny Śląsk”.

- Opowieść o gen. bryg. Zdzisławie Baraszczewskim „W służbie i pracy...” [w ograniczonym nakładzie].

Natomiast w opracowaniu jest kolejna pozycja o gen. dyw. Czesławie Piotrowskim.

Redakcja wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska saperckiego oraz celem przeciwważeniu się zamazywaniu historii, iż w minionym okresie byliśmy „polskojęzycznym wojskiem” przygotowuje kilku tomowe wydanie SAGI SAPERKIEJ pt. „SAPERZY ROCZNIK 60. Wspomnienia młodych oficerów z lat 1960-1970”.

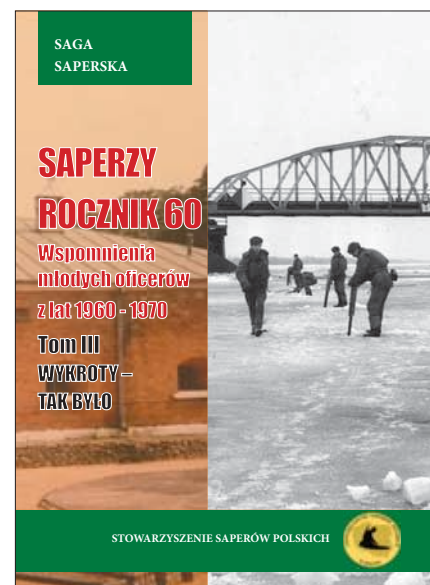
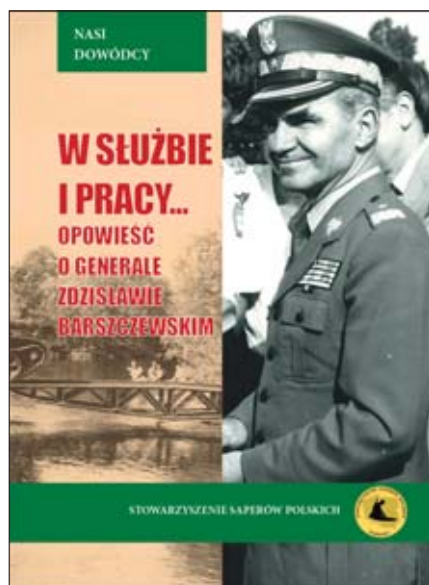
Tom I wspomnianej edycji „MATECZNIK” – nasza wrocławska Alma Mater” jest już wydrukowany. Także III Tom Sagi. Kolejny Tom II „GNIAZDO” jest w druku.

Powyższe publikacje można nabyć [po uzgodnieniach z Redakcją kwartalnika SAPER] po wpłaceniu należnych kwot na konto Stowarzyszenia Saperów Polskich.

Numer konta SSP:

79 1020 1068 0000 1702 0070 5632

Redakcja

Święto Wojsk Inżynieryjnych 14 kwietnia 2023 r.

Fot. Krzysztof Wydra

